

A Független Rendőr szakszervezet érdekvédelmi tevékenysége megalakulásától napjainkig

I. Bevezetés A magyar szakszervezetek demokratizálódása a rendszerváltás folyamatában

A rendszerváltást megelőző időszakban (1988-1989) a különféle ágazati szakszervezeteket egységbe tömörítő Szakszervezetek Országos Tanácsa (SZOT), közel négymillió tagssággal rendelkezett. Az országos központ vezetője, Gáspár Sándor egyben az MSZMP politikai bizottságának is a tagja volt. A szakszervezetek aktuális működésükben erősen kontrollálva voltak az uralkodó politikai elit által, az állam a munka világának szereplőit maga alá gyűrte, autonómiájukat felszámolta.

A Nemzeti Kerekasztal 1989. június 13-án alakult meg, amelyben az MSZMP, az Ellenzéki Kerekasztal és a harmadik tárgyaló felet alkotó társadalmi szervezetek és mozgalmak, többek között a SZOT vett részt.

Szeptember 18-án megállapodást írtak alá, amelyben kinyilvánították: a tárgyalások a békés átmenet politikai és jogi feltételeinek megteremtését, a többpártrendszeren alapuló demokratikus jogállam kialakítását, valamint a társadalmi, gazdasági válságból való kiút keresését szolgálják.

A rendszerváltás időszakában, 1987 és 1990 között a szakszervezetekre nagyon erős politikai nyomás nehezedett, azért kísérletet tettek arra, hogy az új helyzetben legitim szerephez jussanak. Jelentős reformot hajtottak végre szervezeti felépítésükben, szervezkedésükben, gondolkodásukban. A rendszerváltó politikai erők mégsem ismerték el ennek a folyamatnak a legitimitását, arra hivatkozva, hogy a szereplők a régiek, a meghatározó szakszervezetek továbbra is a volt SZOT reform-szakszervezetei.

A szakszervezetek befolyása a vállalatoknál a munkaerőpiacon tovább gyengült. Az ipari struktúrák átalakulása átalakította a munkavállalók elvárásait az érdekvédelemmel szemben. A hatalom szembetalálkozott a gazdasági átalakulás és a privatizáció veszteségeinek nagy tömegével. A gyorsan átalakuló munkaerőpiacon a munkavállalók százai nem csupán a munkahelyüket veszítették el, hanem leértékelődött a kvalifikációjuk is. A munkanélküliek a korábban szocializált kulturális mintáikkal, a korábban megszerzett tudásukkal nem voltak képesek integrálódni a piacgazdaságba.

Mindez arra ösztönözte a parlamentet és a kormányt, hogy a munkavállalókat bevonják egy intézményesült társadalmi párbeszédbe, hogy kezelhetővé tegyék a munkaügyi feszültségeket, és moderálják a konfliktusok szereplőinek magatartását.

Az Antall-kormány létrehozta az országos Érdekegyeztető Tanácsot, amellyel egy háromoldalú érdekegyeztetési intézményrendszer jött létre a mindenkori kormány, a munkáltatói szervezetek és a hat legnagyobb szakszervezeti konföderáció¹ között. A szakszervezetek a kormánnyal szemben intézményesen garantált jogosítványt kaptak az előzetes egyeztetésekre a munka világára vonatkozó törvényekkel és szabályokkal, a költségvetési és az adótörvénnyel, a munkavállalók élet-és munkafeltételeit meghatározó kérdésekkel kapcsolatban.

Ezek a folyamatok átrendezték a szakszervezetek közötti erőviszonyokat. Mivel a munkanélküliség elsősorban a „klasszikus” nagyipari szférákat sújtotta, az e területeken működő szakszervezetek létszáma drámai módon zuhant. A szakszervezetek a kialakuló új foglalkoztatási formákban, az új vállalkozási formákban nemigen tudták megvetni a lábukat. A versenyszférában csak ott voltak képesek megőrizni pozíciójukat, ahol a nagyipari szervezetek fennmaradtak. Viszonylag erősek maradtak a közalkalmazotti és a közszolgálati szférában, hiszen itt viszonylag magas volt a foglalkoztatási biztonság. Bár a közalkalmazottak bérpozíciója folyamatosan romlott, ennek ellenére tömeges elbocsátásokkal nem kellett számolniuk.

A szakszervezetek vagyona, infrastruktúrája a rendszerváltás után is jelentős maradt. Az MSZOSZ ágazataival együtt nagyobb vagyonnal, kiépítettebb infrastruktúrával rendelkezett, mint az újonnan alakult pártok együttvéve. Éppen ezért a rendszerváltó elitek megkísérelték felszámolni a régi szakszervezeti struktúrát, s megtörni a szakszervezeti lobbik gazdasági és politikai befolyását. A parlament 1991 nyarán törvényt hozott a régi SZOT-vagyon újraosztásáról és a szakszervezeti tagdíjlevonás módjáról. A szakszervezeti vagyonvita többet ártott a szakszervezetek presztízsének s egyben nagyobb vagyonvesztést is okozott, mint a legszélsőségesebb szakszervezet-ellenes támadások a különböző politikai erők részéről.

¹ 1-Autonóm Szakszervezetek Szövetsége (ASZSZ), 2-Értelmi Szakszervezeti Tömörülés (ÉSZT), 3-Független Szakszervezetek Demokratikus Ligája (LIGA Szakszervezetek), 4-Magyar Szakszervezetek Országos Szövetsége (MSZOSZ), 5-Munkástanácsok Országos Szövetsége (MOSZ), 6-Szakszervezetek Együttműködési Fóruma (SZEFE)

Alapkérdésként vetődik fel, hogy ebben az összefonódó politikai, gazdasági közegben hogyan tudja megvetni a lábát egy újonnan alakuló szakszervezet, főleg egy erősen hierarchizált fegyveres testületnél.

II. A Független Rendőr Szakszervezet megalakulását megelőző időszak

1988-at írunk, amikor hazánkban megindulnak a reformfolyamatok, elkezdődik a pluralizmuson alapuló demokratikus társadalmi rendszer alapjainak megteremtése. Egyre többször fogalmazódik meg az a gondolat, hogy a rendőrség depolitizálását, a pártalapszervezeteknek a fegyveres testületekből való kivonását mihamarabb el kell kezdeni. Ezen időszakban a rendőri pálya presztízse csökken, a szolgálati viszonyból eredő konfliktusok feloldási lehetősége hiányzik. A bűnügyesek elképesztő munkakörülményei, az állomány egészségi állapotának romlása indokolta, hogy a hivatásos állomány részére valamilyen érdekvédelmi szervezetet kell létrehozni.

Az egypártrendszer alatt Magyarországon a munkavégzésre vonatkozóan két jogszabály volt hatályban. A munka törvénykönyve ez tartalmazta a szakszervezetekre vonatkozó jogosítványokat amely a szolgálati viszonyban állók kivételével minden munkavállalóra vonatkozott, valamint a szolgálati viszonyban állók (katonák, rendőrök, tűzoltók, vám-és pénzügyőrök, büntetés-végrehajtás hivatásos állomány) jogviszonyát egy 1971. évi 10-es törvényerejű rendelet szabályozta.

A rendszerváltást megelőző évtizedekben az egységes szakszervezeti szövetség alapszabálya kizárólag a munkaviszonyban állók számára biztosította az ágazati szakszervezetekbe való belépés lehetőségét. Ebből adódóan a régi szakszervezetek nem vállalhatták és nem is képviselték a szolgálati viszonyban állók érdekeit.

Rekvényi László r. fhdgy. – az ORFK nyomozója – 1988 szeptemberében egy pártfórumon előterjesztést tett, amely szerint a Belügyminisztérium vezetésétől elvi támogatást kért a rendőrszakszervezet megalakításához. Az MSZMP Belügyminisztériumi Bizottsága a támogatást arra hivatkozva utasította el, hogy szakszervezeti tag csak a munkaviszonyban álló dolgozó lehet, a rendőrök viszont szolgálati viszonyban állnak, így ők szakszervezet tagjai nem lehetnek.

Rekvényi a tiltást követően levélben fordult a pártbizottsághoz, amelyben kifejti azon álláspontját, hogy az 1966-ban az ENSZ XXI. ülészakán elfogadott „A polgári és politikai jogok egyezségokmánya” és az azt követően elfogadott „Gazdasági, szociális és kulturális jogok nemzetközi egyezségokmánya”, – amelyet hazánkban 1976-ban jogrendszerünkbe iktattak deklarálja, hogy „mindenkinek joga van a másokkal való szabad társulásra, ideértve azt a jogot, hogy érdekei védelme céljából szakszervezeteket alakítson, illetőleg azokhoz csatlakozzon. Bár a magyar szakszervezetek alapszabálya tiltja, hogy tagjai közé hivatásos viszonyban állók belépjenek, ám ez nem zárja ki, hogy önálló szakszervezetet alapíthassanak.

Ezt támasztja alá az említett 1971. évi 10-es tvr. 48.§ (1) bekezdése is, amely szerint „A hivatásos állomány tagjaira a munkaviszonyban álló dolgozókra vonatkozó rendelkezések is irányadók, amennyiben e törvényerejű rendelet vagy más jogszabály eltérően nem rendelkezik.”

A levél hatására a pártbizottság engedett, egy ad hoc bizottságot hozott létre, amely feladatává az érdekképviselő mechanizmusának a vizsgálatát tette. A párt sietett kijelenteni, hogy a rendőrszakszervezet megalakítását nem tartja szerencsésnek.

A belügyi közvélemény először 1989 májusában ismerhette meg az elkezdődött szakszervezet alapítása érdekében kifejtett eredményeket. A bekért vélemények alapján a rendőrök egyöntetűen az egyesületi formával szemben a szakszervezet megalakítását támogatták.

Június elején tartott országos járőrértekezleten **Dr. Túrós András r. vőrgy.** országos rendőrfőkapitány ismertette a Belügyminisztérium vezetőinek döntését, létre lehet hozni a rendőrök érdekvédelmi szervezeteit akár egylet, akár szakszervezet formájában.

Ezt követően 1989. július 5-én az Országos Rendőr-főkapitányságon 21 hivatásos tiszt, élükön Rekvényi Lászlóval megalakította a **Független Rendőrszakszervezetet**.

Az alapítók a függetlenség deklarálásával nemcsak az MSZMP-től, illetve más politikai pártoktól való függőséget kérdőjelezték meg, hanem elutasították a régi bürokratikus szakszervezeti hierarchiához való kötődést is.

A szakszervezet megalakulásának alig titkolt célja, hogy modellt kínáljanak egy demokratikus alapokon, alulról szerveződő, a rendőrök érdekeit megjeleníteni és képviselni tudó szervezetnek. Ekkor fogadták el az alapszabály-tervezetet, amit nyilvánosságra hoztak.

Sorra alakultak meg a megyékben a szervezetek. Néhol alapító tagként vezetők is részt vettek a szervezésben, másutt viszont igyekeztek megakadályozni a szakszervezet létrehozását. A parancsnokok egy része ugyanis úgy látta, hogy az állomány érdekvédelmének a szolgálati szabályzatban rögzített garanciái bőségesen elegendőek.

De a folyamatot már nem lehetett megállítani, 1989 októberére **13** megyében és **Budapesten** alakult meg a szakszervezet több mint ezer taggal.

Október 14-én országos aktív értekezletet tartottak, amely során a szervezőbizottság kiegészült az állambiztonsági szolgálat képviselőjével. Az értekezlet nyílt levelet fogalmazott meg a rendőrség, a rendőrök aktuális helyzetével kapcsolatban, amelyet megküldtek az Országgyűlésnek és a Minisztertanácsnak.² Ezt követően az országos rendőrfőkapitány a még szerveződő szakszervezet bizottsága számára a vezetői értekezleteken biztosította a képviselési jogot, megteremtette a rendszeres részvétel feltételeit. November 1-jén a belügyminiszter fogadta a szervezőbizottságot. A miniszter elismerte a bizottság eddigi tevékenységét, és támogatásáról biztosította a szervezőket.

Azt követően került megrendezésre a közel 3000 tagot képviselő száz küldött részvételével **1989. december 23-a** közötti időben a Független Rendőrszakszervezet I. alakuló kongresszusa.

A küldöttek döntöttek arról, hogy a rendőrszakszervezet a rendőri tevékenységhez kapcsolódó szervek, szolgálati ágak hivatásos és polgári állományú tagjai és nyugdíjasai sajátos érdekeinek védelme és képviselése mellett lépjen fel. A rendőrségi munka pozitív hagyományai és értékei védelméért, az állami és társadalmi elismertetéséért szálljon harcba. Olyan szervezetté váljon, amely a demokratikus centralizmust elvetve, a szolidaritás és a demokrácia alapelvei szerint, a legteljesebb nyilvánosság mellett működjön.

Elfogadásra került a szakszervezet alapszabálya és programja.³ A kongresszus döntött arról, hogy a tagság által fizetendő tagdíj alapja és mértéke a szolgálati viszonyban állók esetében a pótlékok nélküli bruttó fizetés 1%-a havonta, e körön kívül esőké a mindenkori létminimum 0,5%-a havonta.⁴

²A nyílt levél mellékelve.

³Az elsőként elfogadott alapszabály és a program mellékelve.

⁴Megjegyzés: a befizetett tagdíj megosztása a központi és a helyi költségvetés között kongresszusonként folyamatosan változott. Kezdetben 70-30% volt az arány a központi költségvetés javára, jelenleg 50-50 %. Megalakulása pillanatában az FRSZ lényegesen magasabb tagdíjat követelt a tagságtól, ami a taglétszám növekedésében évekig gátló tényezőként jelentkezett. Ez időszakban a BDSZ 300 Ft havi tagdíjat szedett.

Megválasztásra kerültek az országos vezetőség tagjai. A főtitkár **Rekvényi László**, az elnök **Kirschner Béla** a titkárok **Dr. Végh Zsuzsanna**, **Kis Sándor** és **Gelencsér Nándor** lettek. Az egyesülésről szóló 1989. évi II. törvényben foglaltaknak megfelelően a Fővárosi Bíróság **731.** sorszám alatt a Független Rendőrszakszervezetet a társadalmi szervezetek nyilvántartásába vette.⁵

A szakszervezet megalakulását követő évek munkájának eredményeinek és kudarcainak vizsgálatát, az FRSZ intézménnyé válásának folyamatát a rendelkezésre álló ismeretanyag terjedelmére tekintettel a kongresszusok időpontjához kötöttem.

A dolgozat további főrészei egy-egy kongresszus közötti időszakot ölelnek fel.

III. Az FRSZ első és második kongresszusa között végzett érdekvédelmi tevékenysége

(1989. december 3-tól 1990. december 7-ig terjedő időszak)

III/1. Szervezeti élet kérdései

Az alakuló kongresszust követően az elfogadott dokumentumokat sokszorosítják, majd az újonnan alakult tagszervezeteknek folyamatosan megküldik. Lehetőség nyílt ezen dokumentumoknak a Belügyi Közlöny 1990/4. számában történő közzétételére. A szervezet működési feltételeinek biztosítására kialakításra került a Budapest V. ker., Kossuth Lajos tér 4. szám alatt a Központi Koordinációs Iroda (KKI). Megnyitásra kerül az FRSZ központi számlája, elkészülnek a bélyegzők, legyártják a tagkönyveket és megkezdik a központi tagnyilvántartás kialakítását. Az iroda működéséhez szükséges technikai berendezéseket az ORFK biztosította.

Ezen időszakban a szakszervezetnek egy függetlenített tisztségviselője⁶ volt Rekvényi László főtitkár személyében. Az elnök és a három titkár társadalmi munkában dolgozott.

Az irodán FRSZ-alkalmazottként két kolléganő tevékenykedett, akik adminisztrációs tevékenységet végeztek.

⁵ A megalakulást követő bírósági végzés és a legutolsó változást bejegyző végzés mellékelve.

⁶ A hatályos szabályozás szerint, Hszt. 44§.(1) bek. h./ pontja szerint, akit függetlenített szakszervezeti tisztségbe választottak, tisztsége betöltéséig rendelkezési állományba kell helyezni.

A rendőrségen közel 85%-ban működtek alapszervezetek, de alakultak szervezetek a Belügyminisztérium, a Nemzetbiztonsági Hivatal és a Polgári Védelem keretein belül is.⁷ A taglétszám 5-7 ezer közöttire tehető, mely 20-25%-os szervezettségi szintnek felel meg.

A vezetőség nagy súlyt fektetett tevékenységének nyilvánosságára, a hazai sajtó folyamatosan tájékoztatott a szakszervezet akcióiról.

Az információáramlás érdekében jelentetik meg a FRÁSZ-t, a szakszervezet tájékoztatóját.⁸

III/2. Érdekképviselő, kollektív és egyéni érdekvédelem

1990. január 4-én az FRSZ és az ORFK vezetése Dr. Túrós András r. vör. országos rendőrfőkapitány kezdeményezésére megbeszélést tartott. Az ORFK vezetése támogatásáról biztosította a szakszervezetet. A megbeszélés eredményeként kiadásra került az **1/1990. számú ORFK-vezetői körlevél**,⁹ amely elismeri az FRSZ jogosítványait, beleértve a választott tisztségviselők munkaidő kedvezményét is.

A szakszervezet törekedett arra, hogy rendezze a kapcsolatát a Belügyminisztérium vezetésével. Kiadásra került a **39/1990. (BK10.) BM-utasítás**,¹⁰ amely minden olyan szinten, ahol az állomány élet-és munkakörülményeiről döntés születik, kötelező jelleggel biztosította volna az érdekképviselői szervek részvételét.

Az utasítás nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket, mert a minisztérium vezetése nem tartotta be az abban foglaltakat. A szakszervezet létét, legitimitását a belügyi vezetés sosem kérdőjelezte meg, jogainak tényleges gyakorlása elé azonban számos akadályt gördítettek. A szakmai vezetés a legkülönbözőbb szinteken kérdőjelezte meg a jogosítványait, megpróbált egyrészt tudomást sem venni a szervezetről, másrészt helyi szervezeteinek jogos felvetéseire ingerült, elutasító módon reagált.

Még ebben az évben az ún. „Duna-gate” ügy¹¹ kapcsán az állomány nagyobb csoportjait érintő fenyegetettség ellen sor került az FRSZ nyilvános állásfoglalására. Ezzel elsőként

⁷ Megjegyzés: a dokumentumok vizsgálata során 1993-tól találtam hivatalosan is rögzített taglétszámot. Az első három évben inkább az aláírt belépési szándéknyilatkozat képezte a taglétszám alapját, ami jóval meghaladta a tényleges létszámot.

⁸ Megjegyzés: a finanszírozási és terjesztési nehézségeknek köszönhetően 1990 és 1992 között összesen 6 szám jelent meg.

⁹ Országos rendőrfőkapitány körlevele mellékelve.

¹⁰ A BM-utasítás mellékelve.

¹¹ 1990. január 5. Az SZDSZ és a FIDESZ azzal vádolta meg a belbiztonsági szolgálatot, hogy a köztársaság kikiáltása után is folytatta a vezető ellenzéki politikusok megfigyelését. A III/III-as szolgálat csoportfőnöke

reagáltak a közvélemény számára is igen fontos kérdésben, amelyben védelmet helyeztek kilátásba a végrehajtó szolgálatot ellátó állomány azon tagjai számára, akik a hatályos jogszabályoknak, parancsoknak megfelelő utasítások alapján végezték munkájukat.

Ez a kiállás nagymértékben növelte a szakszervezet tekintélyét a közvélemény és a társadalmi szervezetek körében.

Nagy társadalmi és szakmai visszhangot keltett az FRSZ vezetőségének azon lépése, amikor a Belügyminisztériumot megalakulását követően első ízben a Fővárosi Munkaügyi Bíróságon beperelte. A Belügyminisztérium civil minisztériummá történő átszervezéséről kiadásra került az **51/1990. BM-utasítás**.¹² Az utasítás meghozatala előtt nem kérték ki a szakszervezetek véleményét, jogosítványukat nem tudták gyakorolni. Miután a benyújtott kifogásra az utasítás végrehajtását nem függesztették fel, a tárgyalásra vonatkozó javaslatokra érdemi válasz nem érkezett, a szakszervezeti jogok megsértéséért a Fővárosi Munkaügyi Bírósághoz és az Alkotmánybírósághoz fordultak. A bíróság a szakszervezeti jogok megsértésére vonatkozó keresetnek helyt adott, ítéletben megállapította az FRSZ jogainak a megsértését.¹³ Időközben a Belügyminisztérium az érintett tárcákkal koordinálva e kérdés jogszerű megoldására törvénymódosítást terjesztett a parlament elé, amelynek előkészítésébe az FRSZ-t is bevonta. Miután a tervezetben foglaltak kellő garanciát és védelmet nyújtottak az érintett állománycsoportnak, a szakszervezet visszavonta az Alkotmánybírósághoz benyújtott indítványát.

A bírósági eljárás kapcsán igen éles vitába került a vezetés mind a sajtó, mind a tömegkommunikáció egyéb eszközein keresztül a minisztérium vezetésével. Az FRSZ válságos helyzetbe került a jogai védelme érdekében.

A helyzet békés megoldására segítségül sietett a munkaügyi miniszter, Dr. Győriványi Sándor, aki levélben hívta fel a belügyi, honvédelmi, az igazságügyi és a pénzügyi tárca vezetőjét a hivatásos állomány vonatkozásában a szakszervezeti jogok meglétére és biztosítására. Segítséget ajánlott fel az MSZOSZ konzultatív tanácsa, valamint a Független Szakszervezetek Demokratikus Ligája. Ebben az időszakban kötött akciószövetséget a Belügyi Dolgozók Szakszervezete és az FRSZ. Segítségre sietett a helyzet mihamarabbi

lemondásra kényszerült, majd a kormány felmentette az állambiztonsági ügyekkel foglalkozó belügyminiszter-helyettest. Ennek következményeként január 23-án lemondott Horváth István belügyminiszter is.

¹² A BM-utasítás mellékelve.

¹³ A Fővárosi Munkaügyi Bíróságra benyújtott előkészítő irat, az 1.M.2830/1990/2. számú ítélet mellékelve.

megoldása érdekében a Rendőrszakszervezetek Európai Tanácsa (CESP), valamint a Szlovák Rendőrszakszervezet vezetősége.

A hazai és nemzetközi összefogás eredményeként a Belügyminisztérium FRSZ-szel kapcsolatos álláspontja jelentős mértékben módosult, illetőleg tisztázódott.

Ennek tükrében tárgyalások kezdődtek egy **Belügyi Érdekegyeztető Tanács** (BÉT) megalakításáról. Ez a fórum arra lenne hivatott, hogy a minisztérium legfelsőbb szintjén törekedne azon problémák megoldására, amelyek az összbelügyi munkavállalói érdekek körébe esnek, ezért alacsonyabb szinten nem oldhatók meg.

Az FRSZ a BÉT mintájára kezdeményezte, hogy a rendőrségen is kerüljön megalakításra egy **Rendőrségi Érdekegyeztető Tanács**. (RÉT) A fórumok megalakítása érdekében az egyeztetések megkezdődtek.

A szakszervezet vizsgálatot kezdeményezett a Mátészalkai Rendőrkapitányságon, mivel a helyi vezetők hatalmi visszaéléseiről szerzett tudomást. Az ORFK szakmai vezetése által folytatott vizsgálat eredményeként a városi kapitányság több vezetőjét mentették fel beosztásából.

1990. január 1-jével bevezetésre került a 40 órás munkahét. A váltásos rendszerben dolgozóknál ez havi 8-9 óra többletmunkát eredményezett. Az FRSZ álláspontja a túlmunkára vonatkozó kérdésben az volt, hogy a többleteljesítményt idő- és bérarányosan, esetenként plusz pótlékolva (délutáni, éjszakai) kell megfizetni. Az ORFK az 1991. évi költségvetésében szerepeltesse az eddig soha ki nem fizetett, jelentős túlmunka fedezetét. Aki a parancsot, utasítást kiadja, az a technikai feltételeken túl gondoskodjon a túlmunka kifizetéséről is. Ebben a kérdésben a tagok érdekében a szakszervezet nem riad meg a bírósági eljárások kezdeményezésétől sem.

Az FRSZ 1990 tavaszán kezdeményezi az étkezési hozzájárulás bevezetését (havi 500 Ft/fő), szorgalmazza az 1987-88-ban hozott pótlékrendszert, ezen belül az ügyeleti, körzeti megbízotti szolgálathoz kapcsolódó, a gépjárművezetői pótlék kifizetésére, a 24/48-as szolgálati rendszerben dolgozóakra vonatkozó szabályok felülvizsgálatát.

A tagság egyéni érdekvédelme céljából jogsegélyszolgálatot állítanak fel, a saját központi költségvetés terhére, amelynek vezetőjévé **Dr. Félix László** vezető jogtanácsost

választották. Egy év alatt 46 esetben jártak el, amelynek többsége a munkaviszonnal, fegyelmi ügyekkel kapcsolatos. A megszerzett tapasztalatok alapján javaslatot tesznek a fegyelmi és kártérítési szabályzat felülvizsgálatára, figyelemmel a fogdafenyítés megszüntetésére, a védelem jogainak biztosítására, független bíróságnál való megtámadhatóságára. Ugyancsak javaslatot tettek a kölcsönök, illetve a lakásügyi jogszabályok módosítására.

III/3. Szövetségi kapcsolatok

Hazai

Az FRSZ mind programjában, mind alapszabályában deklarálta a politikai pártoktól való függetlenségét. A vezetés tiszteletben tartotta a tagság egyéni, politikai meggyőződését, de pártbefolyást a szakszervezetben nem kívántak érvényesíteni. Az 1990-es helyhatósági választásokon nagy feltűnést keltett, amikor az FRSZ két megyei szervezete Fejér és Nógrád élve a választási törvény adta lehetőséggel, mint társadalmi szervezet, jelöltek és lista állításával indult a választásokon. Ennek eredményeként Nógrád megyében 4 jelöltet meg is választottak. A mai napig a szakszervezet érdekérvényesítési technikájának és taktikájának részét képezi a pártokkal való kapcsolattartás a helyi szintektől a parlamenti frakciók szintjéig.

A tagság érdekében kifejezhető mind szélesebb érdekérvényesítés érdekében az FRSZ a hazai szakszervezeti szövetségekkel, így a **Magyar Szakszervezetek Országos Szövetségével**, a **Közszolgálati Szakszervezetek Szövetségével**, az **Autonóm Szakszervezetekkel**, a **Független Szakszervezetek Demokratikus Ligájával** veszi fel a kapcsolatot.

Az FRSZ már a szerveződése időszakában azt hangsúlyozta, hogy a Belügyminisztériumon belül a tagság érdekeit egy egységes szervezetben lehetne a legjobban képviselni. A közös, egységes szervezet kialakítására vonatkozó javaslatait a **Belügyi Dolgozók Szakszervezetének** vezetése rendre elutasította. Mindezek ellenére a szakszervezeti jogaik védelme érdekében eseti ügyekre korlátozottan és alkalmasszerűen a két szakszervezet akciószövetséget kötött.

Az FRSZ kezdeményezésére megalakításra került a **Fegyveres és Rendészeti Dolgozók Független Szakszervezeteinek Érdekegyeztető Tanácsa** (FRDSZ ÉT).

Ennek tagjai: a Vám-és Pénzügyőrség Független Szakszervezete, a Hivatásos Tűzoltók Független Szakszervezete, a Független Büntetés-végrehajtási Szakszervezet és az FRSZ. A konzultatív testület megalakítására a tagság azonos jogállása és az ebből adódó hasonló problémák, valamint az a körülmény indokolta, hogy korábban minden említett területen tiltott volt a szakszervezet megalakítása.

Nemzetközi

1990 nyarán a szakszervezet vezetősége felvette a kapcsolatot a **Rendőrszakszervezetek Európai Tanácsával** (CESP). E szervezet 1988-ban azon rendőrszakszervezetekből alakult, amelyek a leghatározottabban elutasítják a politikai pártok befolyását, és hosszú távon az egységes Európa keretében az egységes rendőri érdekvédelem eszméjét vallja. A CESP az Európa Tanács konzultatív státusával rendelkező nem kormányzati szervek körében jelentős szervezetté vált. Számos olyan dokumentumot adtak át, amelyek megkönnyítették, elősegítették a szakszervezet jogainak érvényesítését az európai normáknak megfelelően. Hazánkban először az FRSZ publikálta az **Európa Tanács 690. számú határozatát és állásfoglalását a rendőrségről.**¹⁴

Kapcsolatfelvételre került sor a **Szlovák Rendőrszakszervezettel**, a **Nemzetközi Rendőrszakszervezettel** (UISP), a **Közszolgálati Szakszervezetek Európai Szövetségével** (EURÓFEDOP) és a **Lengyel Független Rendőrszakszervezettel**.

Az FRSZ II. kongresszusa 1990. december 7-10-e közötti időben Siófokon került megrendezésre. A küldöttek újválasztják **Rekvényi Lászlót** főtítkárként és **Kirschner Bélát** elnökként. A vezetőséget, az alapszabály módosítását követően **hat** főre bővítik: **Kiss Sándor, Dr. Végh Zsuzsanna, Makkainé Dr. Fóti Erika, Juhász István, Dr. Béli László** és **Tichi Ferenc** személyében. A kongresszus elfogadja az FRSZ programját.

¹⁴ Az Európa Tanács rendőrségről szóló 690/1979. számú határozata mellékelve.

IV. Az FRSZ második és harmadik kongresszusa között végzett érdekvédelmi tevékenysége (1990. december 10-től 1992. október 30-ig terjedő időszak)

IV/1. Szervezeti élet kérdései

A II. kongresszus alapszabály módosításának következtében új testületként alakult meg az **Országos Vezetőség**, amely a főtitkárból és a kongresszus által választott 6 azonos jogú vezetőségi tagból áll. Az FRSZ döntéseinek előkészítésében témafelelősként, szakértőként vesznek részt. Elfogadott területi felosztás szerint a helyi és területi szervezetek körében szervezetépítő, információközvetítő, segítő és tanácsadó feladatot látnak el. Részt vesznek a testületi döntések meghozatalában, a főtitkár megbízásai alapján azok végrehajtásában.

A **Központi Koordinációs Iroda (KKI)** vezetésével, főállásban **Fábián Ágota** lett megbízva. Az iroda működését további adminisztrátor foglalkoztatásával biztosították, aki a szakszervezet pénzügyi-gazdasági ügyeit intézte.

A megalakulás harmadik évében a szakszervezet lendületes fejlődése megtorpant. A rendelkezésre álló személyi és tárgyi feltételek már nem voltak elegendőek az érdekképviselő magas színvonalon történő ellátásához. Az FRSZ a szervezeti felépítéséből adódó korlátok miatt teljesítőképességének felső határához érkezett.

További tisztségviselők függetlenítését tette lehetővé az 1992. október 6-án kiadott **ORFK Vezető 32/1992. számú intézkedése**,¹⁵ amely az FRSZ tisztségviselőinek munkaidő-kedvezményéről szóló megállapodás közzétételéről szólt.

Időközben hatályba lépett az **1991. évi XXIII. törvény** a munkavállalói érdekképviselői tagdíjfizetés önkéntességéről. E törvény a munkáltatót kötelezte arra, hogy a munkavállaló munkabéréből a szakszervezeti tagdíját kérelmére a szakszervezet részére átutalja.

A jogszabály megjelenése a szakszervezetek ellehetetlenülését akadályozta meg, végérvényesen biztosítva számukra a működéshez szükséges tagdíjbevételeket.

¹⁵ ORFK 32/1992. számú intézkedése mellékelve.

IV/2. Érdekképviselés, kollektív és egyéni érdekvédelem

A vizsgált időszakban az FRSZ tovább folytatta az érdekegyeztetés és az érdekképviselés országos, tárcaszintű és helyi rendszerének kialakítását, működtetését.

- A kormány, a munkaadók és a szakszervezeti konföderációk közötti érdekegyeztetés fórumán, az **Érdekegyeztető Tanácsban** az FRSZ a tagságot együttműködési megállapodás alapján az Autonóm Szakszervezetek Országos Koordinációja révén képviselte.
- A **Költségvetési Intézmények Érdekegyeztető Tanácsában** (KIÉT) az FRSZ közvetlenül – a Fegyveres és Rendészeti Dolgozók Érdekvédelmi Szövetsége keretében¹⁶- képviselteti magát. A szakszervezet a tanács ülésein képviselt véleményeivel, állásfoglalásaival jelentősen hozzájárul:
 - a köztisztviselők és a közalkalmazottak jogállásáról szóló törvénytervezetek vitájához;
 - a kormány 1992. és 1993. évi költségvetés-tervezeteinek munkavállalók általi egyhangú elutasításához;
 - költségvetési pótelőirányzat biztosításához (béremelésre) a rendőrség számára.

A Belügyminisztérium élén bekövetkezett vezetéváltás felgyorsította a **Belügyi Érdekegyeztető Tanács** (BÉT) megalakulásának előkészületi munkálatait. Dr. Boross Péter belügyminiszter 1991. év elején kiadta a **3/1991. (BK.2.) BM-utasítást**¹⁷ a miniszter és a miniszter által irányított szervek érdekegyeztetési feladatairól.

Ennek értelmében a munkavállalók élet- és munkakörülményeit, jövedelmi, szociális és munkajogi érdekeit érintő valamennyi kérdésben egyeztetni kell. Ezen egyeztetés kötelező minden, a fentiekben megjelölt témakörben született előterjesztés esetében, mielőtt az miniszteri vagy közigazgatási államtitkári értekezlet elé kerülne. Az 1991. január 22-én megkötött megállapodás a maga nemében egyedülálló volt, ilyen jellegű, az érdekegyeztetésre vonatkozó, konfliktusfeltáró- és megoldó rendszer még nem épült ki Magyarországon más területein.

¹⁶ Napjainkban a pontos neve Fegyveres és Rendvédelmi Dolgozók Érdekvédelmi Szövetsége.

¹⁷ A BM-utasítás mellékelve.

A BÉT 1991 és 1992 közötti időszakban összesen 17 alkalommal ülésezett, ahol 80 írásos, valamint 83 egyéb témájú szóbeli előterjesztést vitatott meg. A közös munka hatékonyan hozzájárult a minisztérium egészét érintő problémák gyors megoldásához.

Az érdekegyeztetésről szóló miniszteri utasítás alapján az ORFK-n létrejött a **Rendőrségi Érdekegyeztető Tanács (RÉT)**, amelynek ülésein a rendőrség vezetése által előterjesztett témák kerültek megvitatásra. Az üléseken folyó közös munka konstruktív volt, ennek ellenére előfordult, hogy a konszenzussal meghozott döntés végrehajtása nem történt meg. A RÉT mintájára megalakultak a **helyi érdekegyeztető fórumok**, amelyek megalakítása a szükségesnél hosszabb időt vett igénybe. A szakmai vezetők jelentős része nem az elvárható módon tett eleget a jogszabályban foglalt kötelezettségeknek. A fórumok megalakításának és működtetésének gondjait fokozták a helyi szakszervezetek gyengeségei.

A kollektív és egyéni érdekvédelemnél külön feladatként jelentkezett a szakszervezetet és a tisztségviselőit ért sérelmek elleni fellépés.

- A főkapitányi pályázatok elbírálását követő kinevezések gyakorlatát az FRSZ törvénysértőnek tartotta. Első lépésként a Belügyminiszterhez fordultak, aki az ORFK vezetőjének eljárását törvényesnek ítélte. Az Alkotmánybíróság kérelmük elbírálásakor a belügyminiszter és az ORFK vezetőjének álláspontját ítélte jogszerűnek.

- A szakszervezet régi követelése látszott megvalósulni a pápa magyarországi látogatása idején a túlóradíjak felemelésével. A kifizetés rendjét szabályozó ORFK vezetői intézkedés tartalmát az FRSZ-szel nem egyeztették. Az diszkriminatív módon nem terjedt ki az azonos jellegű feladatokat ellátó bűnügyi állományra. A benyújtott kifogás és bírósági keresetlevél hatására lefolytatott egyeztető tárgyalások eredményre vezettek. Az elvégzett túlmunkát pótlólag, azonos módon és mértékben mindenkinek kifizették. Ezért a keresettől a szakszervezet elállt.

Az ügy folytatásaként 1992 elején a szakszervezet elérte, hogy a rendőrség történetében első alkalommal BM-rendelet szabályozta:

- a szolgálati időrendszerek keretein túl elrendelhető túlmunka maximált óraszámát;
- a végzett túlmunka ellentételezésének módját és a túlóradíjak mértékét, továbbá;
- a fentiek kiterjesztését a bűnügyi állományra.

- Az alkotmánybíróság utólagos normakontroll keretében megállapította, hogy a fegyverbegyűjtést elrendelő belügyminiszteri intézkedés alkotmányértő volt. Az FRSZ megítélése szerint az ennek alapján végrehajtott rendőri intézkedések tízezres nagyságrendben sértették az állampolgárok jogait, a rendőrség számára jelentős többletmunkát, anyagi terhet jelentettek, továbbá megkérdőjelezték a rendőrség politikamentes működésbe vetett hitét.

- Folyamatosan figyelemmel kísérték a munkavállalói jogokat tartalmazó vezetői intézkedéseket, amelyekben álláspontjuk szerint jogsértéseket tapasztaltak, úgymint a más kereső foglalkozás vállalására, a munkaidőn kívüli tartózkodási hely bejelentési kötelemre, a politikai rendezvényeken való részvétel lehetőségeire, a sajtó és nyilvános szereplés vállalására vonatkozó szabályok esetében. A módosításra irányuló javaslataikat rendre elutasították.

Az FRSZ megalakulása óta egy korszerű, európai normáknak megfelelő **rendőrségi és szolgálati törvény** megalkotásáért küzdött. A vezetőség igen sajnálatosnak tartotta, hogy az ígéretek és tervek ellenére nem születtek meg a köztisztviselői, közalkalmazotti és munkaviszonyban állókra vonatkozó törvényekkel egyidőben.¹⁸

Az átmeneti rendelkezésként kiadott belügyminiszteri rendelet – amely a munka törvénykönyve egyes rendelkezéseit kiterjesztette a szolgálati viszonyban állók körére – az FRSZ számára elfogadhatatlan volt.

A megújuló jogszabályi környezet megteremtette a munkavállalói érdekképviselők és a munkaadói együttműködés kereteit, azonban az érdekegyeztetés intézményesített rendszerének kialakítását követően az FRSZ újabb problémákkal találta magát szemben.

A túlfeszített jogalkotási folyamatnak köszönhetően a tagság számára igen fontos kérdésekben napokon, órákon belül kellett állást foglalni. A szakszervezet nem minden esetben rendelkezett megfelelő szakértői háttérrel, az idő rövidege miatt nincs mindig lehetőség a javaslatok szélesebb körben történő megvitatására. A belső szakértők bevonása nem járt érdemi eredménnyel, a kollégák ugyanis még féltek attól, hogy a vezetéssel szemben álló, vagy azt vitató szakszervezeti álláspontot képviseljének.

¹⁸ Megjegyzés: A munka törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény (Mt.), az 1992. évi XXIII. törvény a köztisztviselők jogállásáról (Kt.) és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény (Kjt.).

A taglalt időszakban a szakszervezet tisztségviselőit egyre több vezetői támadás érte. Nagy számba fordultak elő burkolt, így nem bizonyítható vezetői megnyilvánulások, amelyek a szakszervezet, a tisztségviselők tevékenységének akadályozására, lejáratására irányultak. Gyakorivá váltak a tisztségviselőkkel szemben alkalmazott olyan személyzeti intézkedések, amikor más munkakörbe, beosztásba, szolgálati helyre, kedvezőtlen szolgálati időrendbe történő áthelyezéssel vagy fegyelmi eljárások indításával szakszervezeti tevékenységükben akadályozni kívánták. Ezekben az esetekben az egyénnek a szükséges védelmet a szakszervezet vezetése biztosította.

A jogsegélyszolgálatához fordult tagok sokasága elengedhetetlenül szükségessé tette a szolgálat létszámbővítését.

IV/3. Szövetségi kapcsolatok

Hazai

Az **FRDSZ ÉT** időközben nevet változtatott, **Fegyveres és Rendészeti Dolgozók Érdekvédelmi Szövetségére**. A **FRDÉSZ** tevékenysége messze nem merítette ki az együttműködésben rejlő lehetőségeket.

A hazai szakszervezeti szövetségek egyre ellenszenvesebben figyelték szövetségünk tevékenységét, miután az országos érdekegyeztető fórumokon az **FRDÉSZ** képviseleti jogot követelt magának. A már működő hat konföderáció minden erejét bevetette annak érdekében, hogy a megjelenő hetedik szövetséget kizárják az országos érdekegyeztetési fórumokból. Ez a magatartás megnehezítette az **FRSZ** kapcsolatát a hazai szakszervezetekkel, szövetségekkel. Szorosabb intézményi kapcsolat az **Autonóm Szakszervezetek Országos Koordinációjával** alakult ki.

Az **FRSZ** a Magyar Rendőr (most **ZSARU**) című hetilap szerkesztőségének kollektívájával közösen létrehozta a **Police Caritas Alapítványt**. Legfontosabb céljának a szolgálat teljesítése közben hősi halált halt kollégák családtagjainak támogatását tekintette.

Nemzetközi

1991 tavaszán az **FRSZ** teljes jogú tagjává vált a **Rendőrszakszervezetek Európai Tanácsának** (**CESP**). Még ebben az évben a szakszervezet szolidaritását fejezte ki a francia rendőrök 16 ezres párizsi demonstrációjának és a belga rendőrök éhségstrájkjának

követeléseivel. Az FRSZ tevékenysége ráirányította a szövetség figyelmét a Közép- és Kelet Európában alakult demokráciák rendőrségeinek sajátos problémáira.

Kapcsolatfelvételre került sor az **AFL-CIO** (USA szakszervezeti szövetség, 15 milliós tagsággal) szövetséggel. Kérésre megküldték az általuk legjobbnak minősített kollektív szerződések szövegeit, amelyet a rendőrszakszervezetek kötöttek a helyi hatóságokkal.

Az FRSZ III. kongresszusa 1992. október 30-31-e közötti időben Siófokon került megrendezésre. A küldöttek újraválasztják **Rekvényi Lászlót** főtítkárként és **Kirschner Bélát** elnökként. A küldöttek az alapszabályt több pontjában módosítják, azonban az FRSZ szervezeti felépítésében, működésének elméleti alapjában nem történt változás. A **hatfős Országos Vezetőségbe** (új neve: **Ügyvivő Testület**) az alábbi személyeket választják: **Kiss Sándor, Juhász István, Dr. Béli László, Balázs László, Pintér Lajos** és **Fábián Ágota**. A kongresszus elfogadja az FRSZ új programját.

1992 végére a harmadik kongresszusra az FRSZ hivatalosan regisztrált taglétszáma: **2. 401 fő.**

V. Az FRSZ harmadik és negyedik kongresszusa között végzett érdekvédelmi tevékenysége (1992. október 31-től 1994. november 24-ig terjedő időszak)

V/1. Szervezeti élet kérdései

Az **Ügyvivő Testület** tagjai közül négyen a szolgálati feladataik alól mentesítve, teljes munkaidőben végzik a szakszervezeti tevékenységet. Az egymás közötti munkamegosztás a Szervezeti és Működési Szabályzat alapján történik. Létrejött a területi instruktori rendszer, amely lehetővé tette a kelet-, illetve nyugat-magyarországi, valamint a budapesti regionális irodák létrehozását. Ennek fő célja a szervezetépítés és a tagszervezetek napi tevékenységének segítése. A függetlenítéseknek köszönhetően a létszám egy év alatt (1993 végére) **1. 241 fővel, 3. 642 főre** emelkedett.

A **KKI** létszáma további 1 fővel bővült **Fábián Ágota** ügyvivővé választását követően az iroda új vezetője **Sugár Sándorné** lett. Új szervezeti egységként megjelenik a **Jogi Képviselési Szolgálat**, amely a Központi Jogsegélyszolgálat részévé vált. Összesen 8 jogász eseti megbízás alapján, regionális illetékességgel látja el feladatait.

A korábbi időszak gyakorlatának megfelelően sikerült továbbfejleszteni a sajtóval kialakult jó kapcsolatot. 1993-ban vándorkupát alapítottak a labdarúgás kedvelőinek. Az országos labdarúgótornán résztvevő csapatok száma alapján a belügyi tornák legnagyobbikává nőtte ki magát az **FRSZ Kispályás Labdarúgó tornája**.

Az elmúlt időszakban két alkalommal került sor a szakszervezeti tisztségviselők oktatására, képzésére. Az oktatások tapasztalatai, a résztvevők véleményei azt igazolták, hogy a képzéseket folyamatosná kell tenni, legalább 2 évenként meg kell szervezni.

1994-ben az FRSZ elnöke, főtitkára és ügyvivői alapító tagjai voltak az **Első Rendőri Kiegészítő Nyugdíjpénztárnak, amely belügyi nyugdíjpénztár**.

V/2. Érdekképviselés, kollektív és egyéni érdekvédelem

A harmadik kongresszust követően az FRSZ folyamatosan részt vett a háromszintű – országos, tárca és helyi – érdekegyeztetésben.

□ Országos szinten az **Országos Érdekegyeztető Tanács** munkájához továbbra is az Autonóm Szakszervezetek Szövetsége útján kapcsolódik. A kölcsönös tájékoztatás mellett mód nyílt a kormány tagjaival és a köztársasági elnök úrral való személyes eszmecsere lebonyolítására.

A **Költségvetési Intézmények Érdekegyeztető Tanácsa** munkájában az FRDÉSZ-től kapott felhatalmazás alapján a Szövetség képviselőjeként az FRSZ vett részt. A KIÉT munkavállalói oldalán helyet foglaló érdekképviselési szervezetek körében sikerült elfogadtatni, szolidaritásukkal támogatottá tenni a fegyveres és rendészeti szerveknél foglalkoztatott munkavállalók speciális érdekeit.

Az elmúlt évtizedekben a fegyveres testületek vezetői kényesen ügyeltek arra, hogy a felszínre került belső problémák a lehető legkisebb nyilvánosságot kapjanak. Belügyként kezelve, igyekeztek az érdeksérelmekre helyben megoldást találni. Valójában ezeken az országos fórumokon szembesültek először a szakszervezeti szövetségek képviselői a hivatásos állomány élet- és munkakörülményeik körül kialakult anomáliákkal.

A KIÉT tárgyalásainak eredményeként sikerült a kormánnyal úgy módosíttatni az 1994. évi pótköltségvetés tervezetét, hogy a 13. havi illetmények kifizetésére rövidebb határidőt vállaltak. A kormány garanciát vállalt arra, hogy az új szolgálati törvény tervezetét addig nem terjeszti az Országgyűlés elé, amíg azt a KIÉT meg nem vitatta.

Az FRSZ közvetlen hatást gyakorolt a törvényhozás résztvevőire azáltal, hogy javaslataikkal, gondolataikkal az Országgyűlés szaktanácsait közvetlenül keresték meg. Két év alatt négy interpelláció hangzott el a rendőrök bérezésének problémái okán.

□ Tárca szinten a **Belügyi Érdekegyeztető Tanács** rendszeresen ülésezett. Az eltelt időszakban 17 alkalommal 46 téma került megvitatásra. A fórum zavartalan működése, gyakorlata azonban több tekintetben is változtatásra szorult, amelyekre az FRSZ javaslatot terjesztett a belügyminiszter úr elé.

□ Helyi szinten a **Rendőrségi Érdekegyeztető Tanács** munkájában jelentős, pozitív irányú változás következett be. A RÉT munkáját jól segítik az előzetes egyeztetések, amelyek a döntés előkészítését szolgálták. A megvitatott témák közül egy esetben született a szakszervezet által képviselt állásponttal ellentétes vezetői döntés. (Ez az 1994. évi bérfélesztés elveire vonatkozott.)

A helyi érdekegyeztető fórumok működése erősen eltérő hatékonyságú. A munkáltató együttműködési készségét meghatározó módon „befolyásolja”, hogy a tagszervezetek vezetői milyen mértékben ragaszkodnak jogaik biztosításához.

A jogsegélyszolgálat lehetőségeit messze meghaladva végezte munkáját és látta el a képviseletet mind az egyéni, mind pedig a kollektív jogvitákban.

A tanácsadások és az eredményes képviseletek száma jelentősen nőtt a fegyelmi és a családjogi ügyekben. A jogászok eredményes fellépése megakadályozta törvénysértő határozatok meghozatalát. Sikerült elérni, hogy a fegyelemsértések súlyával arányban álló elmarasztalások szülessenek.

Az FRSZ teljes tagságát érintően két pert indított: a munkaközi szünet biztosításának késedelmes bevezetése és a bűnügyi túlmunkaátalány összegének jogellenes megállapítása miatt. (A IV. kongresszus időpontjáig a bíróságok indokolatlanul lassú ítélezési gyakorlata miatt egyik ügyben sem született ítélet.)

Az érintett szakszervezetek, így az FRSZ véleményének kikérése nélkül **1993 decemberében** az országgyűlés módosította az alkotmányt. A rendőrség hivatásos állományában szolgálatot teljesítők számára megtiltották, hogy politikai tevékenységet folytassanak és politikai pártnak tagjai legyenek. Az FRSZ álláspontja szerint a teljes körű tilalom indokolatlanul sérti a véleménynyilvánítás szabadságához és a gyülekezéshez való alapjogokat, továbbá ellentétben áll a Magyarország által is ratifikált Emberi Jogok

Európai Egyezménye 10 és 11. cikkelyével. Miután a hazai jogorvoslati fórumok által biztosított lehetőségeket a szakszervezet kimerítette az akkori főtítkár, **Rekvényi László 1994. április 20-án** egyéni kérelemmel fordult az **Emberi Jogok Európai Bizottságához**. Az FRSZ többszöri indítványa ellenére a magyar hatóságok nem kívánták jogszabályi szintű értelmezését adni a politikai tevékenység tartalmának.

A szakszervezet tevékenyen vesz részt a szolgálati törvény megalkotását szolgáló egyeztetési folyamatban, az egységes munkajogi megítélés, az egységes szakmai előmeneteli- és bérezési rendszer létrehozása érdekében.

Az FRSZ szolgálati törvény hiányában is elérte:

- a szolgálati viszonyban állók évi 10 nap rendkívüli szabadságban részesüljenek;
- 1992. óta szabadságuk idejére átlagkereset illesse meg őket;
- a kormányzati tartalék terhére két alkalommal került sor bérkorrekcióra;
- megállapodás alapján felemelésre került a tiszthelyettesi minimál-beosztási illetmény illetve bevezetésre került a tiszti minimál-beosztási illetmény;
- megállapodás értelmében a rendőrség egésze tekintetében elkülönítésre került a hivatásos állomány részére a nyelvpótlék összege;
- két alkalommal részt vettek a kollektív szerződések kimunkálásában. Ennek során a Kjt.-ből következő járandóságokon túl sikerült megőrizni a ruházati illetmény nettó értékét, növelni a közalkalmazotti minimálbér összegét;
- a jövőben biztosított, hogy három hónapnál hosszabb időre a szolgálati viszonyban állók csak beleegyezésükkel vezényelhetők;
- minden esetben eredményre vezetett közreműködésük, amikor teljesített túlórák, pótlékok, átlagilletmények kifizetésével elmaradásban volt a munkáltató;
- minden esetben egy alkalommal nyertes jogvita útján biztosítani tudták az FRSZ tisztségviselői számára az őket megillető fokozott munkajogi védelmet.

Az FRSZ fennállásának ötödik évében elfogadásra került a jogállamiság követelményeinek, az európai normáknak megfelelő **1994. évi XXXIV. törvény a rendőrségről**.

V/3. Szövetségi kapcsolatok

Hazai

Az eltelt időszak kedvezőtlen tapasztalatai alapján az FRSZ felbontotta az **Autonóm Szakszervezetek Szövetségével** az együttműködését. Egyrészt, mert áttételesen nem lehetett hatékony érdekképviseletet ellátni, másrészt pedig, mert alapvető érdekellentét húzódik a költségvetési szféra és a profitorientált munkavállalóinak érdekei között.

Mindenképpen saját érdekelttségű, erős szövetség létrehozása hozhatta csak meg a kívánt eredményt, amely megvalósítására az FRDÉSZ kibővítése látszott egyedüli megoldásnak.

1994-ben a szövetség két szakszervezettel egészült ki, a Büntetés-végrehajtási Dolgozók Országos Szakszervezetével és a Katonák Érdekvédelmi Szövetségével. Ezzel az FRDÉSZ négy tárcát ölel fel (BM, IM, PM, HM), megteremtve a lehetőségét egy **tárcaközi érdekegyeztető fórum** létrehozásának.

A szövetség bővülésével az FRSZ tovább erősítette a **KIÉT**-ben való tárgyalási pozícióit, továbbá mint – négy tárca, közel 200 .000 speciális helyzetben lévő munkavállalóját képviselő – önálló konföderáció az **Országos Érdekegyeztető Tanács** munkájának részesévé vált.

Nemzetközi

A Rendőrszakszervezetek Európai Tanácsának (CESP) tagjaként az FRSZ a szövetség munkájában meghatározó szerepet játszik. Nemzetközi súlyát jelzi, hogy a CESP II. kongresszusán a szövetség négyfős vezető testületének egyik tagját az FRSZ-ből választották meg, valamint az is, hogy a III. kongresszus megrendezésére az FRSZ-t kérték fel. (1996 tavasza Budapest) A II. kongresszuson elfogadásra került az **Európai Rendőri Charta**.¹⁹

Az FRSZ IV. kongresszusa 1994. november 24-26-a közötti időben Siófokon került megrendezésre. **Rekvényi László** lemondását követően a küldöttek **Fábián Ágotát** választották meg főtitkárnak, míg **Kirschner Bélát** újraválasztják elnöki tisztségében

¹⁹ Az Európai Rendőri Charta mellékelve.

Az alapszabály több pontját módosítják, majd elfogadásra került az FRSZ új programja. A **hatfős Ügyvivő Testületbe** az alábbi személyeket választják: **Kiss Sándor, Dr. Béli László, Balázs László, Pintér Lajos, Illés Béla és Ruskál Vendel.**

1994 végére a negyedik kongresszusra az FRSZ hivatalosan regisztrált taglétszáma: **4. 087 fő.**

VI. Az FRSZ negyedik és ötödik kongresszusa között végzett érdekvédelmi tevékenysége (1994. november 26-tól 1998. december 3-ig terjedő időszak)

VI/1. Szervezeti élet kérdései

Az újonnan elfogadott alapszabály az FRSZ korábbi szervezeti felépítéséhez képest nem hozott változást. Az Ügyvivő Testület továbbra is hat plusz egy fővel (6 ügyvivő és a főtitkár) működött. A területi instruktori rendszer működtetése ellenére az első két évben 1995-96-ra szerény csökkenés következett be a taglétszámban (**4. 087** főről **4. 036**, majd **3. 809** főre csökkent). Megállapítható volt, hogy a magyar belügyi és rendőrségi dolgozók körében az európainál kisebb az egymás iránti szolidaritás. Miután a szakszervezet által elért eredmények mindenkit érintettek, a szervezet fejlődésének gátjává vált az úgynevezett „potyautas-szindróma”.²⁰ A reprezentativitás megőrzése érdekében elengedhetlenné vált a taglétszám növelése.

A mennyiségében erősen megnövekedett szokásos irodai munkafeladatok ellátása mellett a **KKI** munkatársai az FRSZ-en belüli információcsere legfőbb szervezőivé váltak. A **jogsegélyszolgálat** 3 jogással dolgozik. A **Jogi Képviseleti Szolgálat** országos hálózatba szervezve a rendőrségen foglalkoztatott FRSZ-tagsággal rendelkező jogászokból áll, melynek létszáma 3 és 11 fő között változik. Kialakult a magánügyvédeknek az országos hálózata, akik a tagokat a szolgálat ellátásával összefüggésben indult büntetőeljárásokban képviselik. Továbbra sincs meg az a pénzügyi, technikai és személyzeti lehetőség, hogy az FRSZ újságja, a **FRÁSZ** ismételten kiadásra kerüljön. Ennek ellensúlyozására a ZSARU rendőrségi magazinban heti egyoldalas fizetett hirdetés

²⁰ Az FRSZ vezetése „Potyautas-szindrómának” nevezte el azt a jelenséget, amikor az elért eredményeket a tagságon kívüli munkavállalók is élvezték. Nem léptek be az FRSZ-be, annak elveivel, munkamódszereivel nem értettek egyet, ellenben a kiharcolt többletjuttatásokat ők is élvezték.

közreadásával kísérik meg a tagság tájékoztatását. Az információs-rendszer kiegészítésére indul útjára a **VERÉB-FUTÁR**.²¹ A széleskörű tájékoztatás érdekében 1998 elejétől az FRSZ megjelent az Internet világhálón saját honlappal, valamint megjelenik a rendőrségen belül működő Intranet-hálón.²² A szakszervezet évről-évre 50-60 csapat részvételével sikeresen rendez meg az országos **FRSZ Kispályás Labdarúgó Tornát**. Az Országos Választmány döntése nyomán 1996-tól önköltségi áron lakókocsokban balatoni üdülési lehetőséget biztosítanak a tagságnak, Balatonszabadi-sóstó BM Kempingben.

A szakszervezetek esélyegyenlőségéről, valamint a szakszervezeti vagyon megosztásáról szóló törvények kapcsán az FRSZ bejelentette igényét a volt SZOT vagyonból reá eső vagyonrészekre vonatkozóan. A vagyon megszerzésére és a működtetésével kapcsolatos tennivalók elvégzésére 1997-től önálló **vagyonigazgató** megbízása vált szükségessé **Rekvényi László** személyében. A szakszervezetre eső tulajdoni hányad, többszöri növelését követően 2,71%, amely becsült összege tíz- és húszmillió forint között mozgott.

VI/2. Érdekképviselő, kollektív és egyéni érdekvédelem

Az országos érdekegyeztetési fórumok kormányváltásonként folyamatosan változtak, megújultak. Az FRSZ kereste azokat a szakszervezeti együttműködéseket, amelyekkel az általa képviselt tagság érdekeit országos fórumokon a leghatékonyabban tudta megjeleníteni, képviselni.

Az **Érdekegyeztető Tanács (ÉT)** és a **Költségvetési Intézmények Érdekegyeztető Tanácsa (KIÉT)** munkájában az **Értelmiségi Szakszervezetek Tömörülésével (ÉSzt)** kötött együttműködése révén tudott az FRSZ részt venni.

A **Belügyi Érdekegyeztető Tanács (BÉT)** évente 5-6 alkalommal tárgyalta a tárca valamennyi munkavállalóját érintő ügyeket. A résztvevő kilenc szakszervezet együttműködése a szolidaritás-, és a különvélemény szabadsága elve szerint valósult meg.

A **Rendőrségi Érdekegyeztető Tanács** munkájában az FRSZ a Belügyi Dolgozók Szakszervezetével közösen vesz részt. Markáns különvélemény – két alkalommal is – az éves költségvetések és a rendőrségi alkalmazottak (beosztottak és vezetők) illetményeire vonatkozó követelések megfogalmazásában alakult ki. A rendőrség egésze szintjén a

²¹ A IV. kongresszus az FRSZ jelképeként elfogadta a bokszesztyút viselő veréb figurát, amely alapján a Veréb-futár egy-egy témát felölelő belső tájékoztatóként jelenik meg, amelyet belső futárszolgálaton keresztül terjesztenek.

²² Megjegyzés: internetcím: www.frsz.hu, intranetcím: <http://10.9.32.28>.

munkáltató biztosítja a szakszervezeti jogok érvényesülésének lehetőségét. A szakszervezeteknek többéves követelése vált valóra a rendőrségen, amikor 1998-ban a hivatásos állományúak részére a vezetés megkötötte az egységes élet- és balesetbiztosítást.

Hosszas egyeztetéseket, szakértői véleményezéseket követően az érdekképviseleti munka legértékesebb eredménye lett, hogy 1996. szeptember 1-jén hatályba lépett az **1996. évi XLIII. törvény** (Hszt.). A fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról, amely meghatározza e sajátos foglalkoztatási viszony tartalmát. Legfőbb erénye, hogy a szolgálati viszonnyal összefüggő valamennyi ügyben megnyitja a bírósági jogorvoslat lehetőségét. Első olyan jogszabály, amely a fegyveres és rendvédelmi szervek dolgozóinak a szakszervezet alapításához, működtetéséhez, az érdekvédelmi munka folytatásához fűződő jogait törvényi szinten szabályozza.

Az FRSZ jogsegélyszolgálatának munkaterheit növelte a Hszt. alkalmazása során felmerülő jogviták sokasága. Egy-egy konkrét ügy kapcsán jogszabály-értelmezési viták eldöntéséért sorozatban a bírósághoz kellett fordulniuk. A jogértelmezési viták és munkáltatói mulasztások miatt több peres ügy indult, úgymint főtisztii besorolások, a munkaszüneti napon végzett rendes munka díjazása, a hivatásos állomány nő tagját gyermeke egyéves koráig megillető szülési szabadság (szoptató anyák pere), a helyettesítési díj kifizetésének szabályai, a túlmunka elrendelése és ellentételezésének rendje, a tiszthelyettesi állomány besorolása, különböző pótlékok besorolása (pld. ügyeleti, gépjárművezetői, tűzszerész pótlék), jubileumi jutalom kifizetése. Ezek körében négy esetben jogerősen, egy esetben első fokon az FRSZ jogértelmezését fogadta el a bíróság.

A perek nyomán keletkezett kifizetések (elmaradt juttatások, azok kamatai, kártérítések) minden esetben az állami költségvetést terhelték. Az FRSZ kezdeményezte, hogy a bizonyíthatóan vétkes döntéshozók esetében legyen kártérítési kötelezettség. Álláspontjuk szerint az anyagi kockázat áthárítása jelentősen javítaná a döntéshozók jogkövetési igényességét és hajlandóságát.

Az FRSZ három alkalommal is ombudsmani vizsgálatot kezdeményezett. Az **Állampolgári Jogok Országgyűlési Biztosa** által – a rendőrök élet- és munkakörülményeivel kapcsolatos alkotmányos jogok érvényesülése tárgyában végzett vizsgálatot lezáró jelentés hat alkotmányos alapjog kisebb-nagyobb mértékű sérelmét állapította meg. Ezek: az egészséges környezethez való jog, az élethez és testi épséghez

való jog, az egyenlő munkáért egyenlő bérhez való jog, a pihenéshez való jog, az érdekvédelemhez való jog és a legmagasabb szintű testi-, és lelki egészséghez való jog. A jogsérelmek felszámolása érdekében az ombudsman ajánlásokat fogalmazott meg, amelyeket követően a rendőrök helyzete érdemben továbbra sem változott.

A szakszervezet célul tűzte ki a munkavédelemről szóló törvény betartatását. Az abban foglaltak eléréséhez a rendőrség költségvetéséből mintegy 20 milliárd forint hiányzott.

A jogsegélyszolgálatnak rendkívül sok munkát adtak a fegyelmi és kártérítési ügyek. Növekedtek a fegyelmi ügyek számai, amelyeket tovább tetézett a fegyelmi eljárások során a munkáltató képviselőinek bizonytalansága, az eljárási szabályok gyakori megsértése.

A Belügyminisztériumban és a rendőrségen a vizsgált időszakban minden évben nagyobb átszervezés előkészítésére irányuló egyeztetési folyamatban vett részt az FRSZ. Minden esetben az átszervezés alá eső tagság képviselőjét biztosították.

Rekvényi László főtitkár egyéni kérelme ügyében az **Emberi Jogok Európai Bizottsága** több mint négy év elteltével, **1998. július 9-én** határozatot fogadott el.

Megállapította, hogy a 10. cikkelyben foglaltak sérültek, hogy a rendőrök politikai tevékenységtől való eltiltása „beavatkozásnak” minősül. Sérül a rendőr joga, ha a jogszabály ez esetben az Alkotmány nem kellő pontossággal fogalmaz, a tilalom túlságosan tág, ennél fogva önkényes értelmezésre adhat lehetőséget. Így a korlátozás nem indokolt. A 11. cikkellyel kapcsolatban a bizottság megállapította, hogy a tiltó rendelkezés beavatkozás ugyan, de nem minősül önkényesnek, így nem történt jogsértés. A 14. cikkelyben foglaltak nem szenvedtek sérelmet.

Négy év alatt a bérkövetelés nyomatékosítása érdekében 3 alkalommal élt a szakszervezet a nyomásgyakorlás súlyos eszközének, a **demonstráció** megrendezésének kilátásba helyezésével. Az Országos Választmány mindhárom esetben – értékelve a pillanatnyi társadalmi, politikai helyzetet, mérlegelve az összes rendelkezésre álló információt és a kapott megegyezési ajánlatokat – visszavonta a demonstráció megrendezésére hozott döntését.

VI/3. Szövetségi kapcsolatok

Hazai

Az FRSZ együttműködési tagságot létesített az **Értelmiségi Szakszervezetek Tömörülésével** (ÉSZT), amely alapján megnyílt a lehetősége annak, hogy az országos érdekegyeztető fórumokon a tagsága érdekképviselését elláthassa.

Sikerrel kezdeményezik, hogy az **FRDÉSZ** tanácskozási jogú képviseleti lehetőséget kapjon a **Köztisztviselők Érdekegyeztető Fórumában** (KÉF).

A Hszt. lehetőséget teremtett a hivatásos szolgálati viszonyban állók szakszervezetei és a kormány közötti egyeztetés céljára a **Tárcaközi Érdekegyeztető Fórum** (TÉF) működtetésére. Az 1997-98-ban megszületett alapdokumentumok aláírására a leköszönő kormánnyal már nem került sor. Magyarország új miniszterelnöke 1998 júliusa óta válasza sem méltatta a tíz érintett érdekképviselőnek a TÉF létrehozására vonatkozó indítványát.

Nemzetközi kapcsolatok

A CESP III. kongresszusát 1996. március 19-22-e között az FRSZ szervezésében Budapesten tartotta meg. Jelmondata „A Mi jogaink A Ti biztonságotok!” címen. A rendezvény iránt igen komoly érdeklődést mutattak a hazai médiák is. Komoly elismerésnek számít, hogy 1998. február 11-én az Európa Tanács nem kormányzati szervezeteinek (ONG) Összekötő Bizottságába hat évre, megfigyelőként felvették a CESP-t. e státusz közösségek érdekében történő felszólalásra jogosít fel. Ezzel elsőként nyerte el a rendőrségek európai szintű képviselésének lehetőségét.

Az FRSZ V. kongresszusa 1998. december 30-31-e közötti időben Dobogókőn kerül megrendezésre. A küldöttek **Fábián Ágotát** újra főtitkárnak választják, míg a lemondott **Kirschner Béla** helyére **Rekvényi Lászlót** választják az FRSZ elnökének.²³ Az alapszabály ismételten módosításra került.

A küldöttek elfogadják, hogy a Független Rendőrszakszervezet neve a kongresszust követően **Független Rendőr Szakszervezet**.²⁴

²³ Megjegyzés: a kilenc évig társadalmi tisztségben elnöklő Kirschner Bélát követő új elnök, Rekvényi László függetlenítettként látta el feladatát.

²⁴ Megjegyzés: a névváltozásra egyrészt nyelvtani okokból, másrészt a rendőri dominancia ellensúlyozására került sor. Az FRSZ-hez csatlakozó rendőrségen kívül foglalkoztatott tagok véleménye szerint, az FRSZ nevében nem jelenik meg, nem tükröződik kellőképpen az ő jelenlétük. A rendőrszakszervezet kifejezés a köztudatban már a Független Rendőr Szakszervezetet jelentette, ezért tartották fontosnak ennek az alapszabályban való külön megjelenítését.

A hatékonyabb munka érdekében az **Ügyvivő Testületet 10** főre bővítik. Ügyvivőnek választják **Balázs Lászlót, Dr. Béli Lászlót, Dr. Czipa Mihályt, Dávid Tibort, Gombos Józsefet, Kiss Zsoltot, Kovács Lászlót, Lukács Attilát, Pintér Lajost és Dr. Tepliczky Miklósnét.** Elfogadásra került az FRSZ új négy évre szóló programja.

1998 végére az ötödik kongresszusra az FRSZ hivatalosan regisztrált taglétszáma: **5. 466 fő.**

VII. Az FRSZ ötödik és a hatodik kongresszusa között végzett érdekvédelmi tevékenysége (1998. december 05-től 2002. december 13-ig terjedő időszak)

VII/1. Szervezeti élet kérdései

A tagnövelés, a tisztségviselőkre háruló feladatok egyenletes eloszlása érdekében az új alapszabály alapján az Ügyvivő Testület **6** főről **10** főre bővült. Bár a függetlenített tisztségviselők száma nem változott, a bővítés első éve mégis eredménnyel járt. A taglétszám 1999 végére **1. 453** fővel, **6. 919** főre nőtt. Az ügyvivők között felosztásra kerültek a megyei (intézményi) szervezetek, így átlagosan 2-3 megyének a képvisellete jutott egy ügyvivőre. A **KKI** létszáma ismételten bővült, összesen négy fő végzi az irodára háruló feladatokat. Ugyancsak bővítve lett a **jogsegélyszolgálat**, ahol 1999 végére 4 fő főállásban, 1 fő részmunkaidőben látta el a tagság képviselétét. Sajnos a **Jogi Képviselati Szolgálatban** foglalkoztatott rendőrségi alkalmazásban álló jogászok száma évről-évre csökkent. Egyre nehezebbé vált olyan jogvégezett tagot találni, aki a szakmai karrierjét feláldozva felvállalja, hogy saját vezetőivel szembe kerüljön akár az FRSZ, akár a megbízó tagok érdekeinek képviseltekor. E hiányt kiváltva az FRSZ központi költségvetéséből évente milliós nagyságrendben költött (költ) tagjai védelmére magánügyvédek díjazására. 1999. márciusától napjainkig folyamatosan, évi 10-10 számmal újra kiadásra kerül az FRSZ lapja, a **FRÁSZ.**²⁵

Évek óta nagy sikerrel kerül megrendezésre az **FRSZ Kispályás Labdarúgó torna.** Az FRSZ kezdeményezésére létrehozzák a **BM Szuperkupát**, amelyen a BM-bajnokság, az FRSZ-torna és az IPA-torna első helyezett kispályás labdarúgó csapatai vesznek részt.

²⁵ Megjegyzés: a FRÁSZ jelenlegi főszerkesztője Dr. Illés György.

A tagság széleskörű tájékoztatása érdekében tovább bővítik a Veréb-futár, az internet és az intranet információs rendszereket.

A szakszervezeten belül a speciális érdekképviseltek megjelenítése érdekében 2000. tavaszán megalakul a **Tanintézeti-és Oktatási Tagozat**, 2000 nyarán a **Vezetői Tagozat**, majd 2001 decemberében a **Nyugdíjas Tagozat**.

Az FRSZ 1999. december 3-án ünnepelte megalakulásának **10. évfordulóját**. A megemlékezés zárószavában megállapítást nyert, hogy a Független Rendőr Szakszervezet intézménnyé vált a Belügyminisztérium, a rendőrség szervezeti egységében.

Már nem lehet az állomány többségét érintő kérdésekben a szakszervezettel történő egyeztetés nélkül intézkedést hatályba helyezni.

A kongresszusi időszak félidejében a főtktár és hét ügyvivő lemondott tisztségéről, arra való hivatkozással, hogy az eltelt időszakban közöttük és az FRSZ elnöke közötti munkakapcsolat olyan mértékben megromlott, hogy az a szakszervezet egységét és működőképességét veszélyezteti.

A kialakult helyzetre tekintettel az Országos Választmány 2000 nyarán megszünteti az elnöki funkció függetlenítését, majd dönt **Rekvényi László** visszahívásáról.

A **2000. november 23-án** megtartandó Küldöttértekezletig **Fábián Ágota** ügyvivő főtktárként dolgozott tovább.

A küldöttértekezleten **Rekvényi László** lemondott elnöki tisztségéről. Ezt követően új tisztségviselő választásra került sor, amely során főtktárként újra **Fábián Ágotát**, elnökek **Lukács Attilát**, míg ügyvivőnek: **Dr. Béli Lászlót**, **Dr. Tepliczky Miklóst**, **Dr. Czipa Mihályt**, **Balázs Lászlót**, **Kovács Lászlót**, **Gombos Józsefet**, **Kiss Zsoltot**, **Dávid Tibort**, **Baranyi Róbertet** és **Pongó Gézát** választják.

Rekvényi László a küldöttértekezletet követően lemondott az FRSZ vagyongazgatói tisztségéről, majd kilépett a szakszervezetből. Vagyongazgatói tevékenységével összefüggő megállapodás keretében, többmillió követelésével kapcsolatban polgári peres eljárást indított az FRSZ-szel szemben, amely per a mai napig is tart.

Az FRSZ VI. kongresszusának szervezési időszakában, türelemmel viselt betegsége következtében 2002. augusztus 21-én váratlanul elhunyt **Fábián Ágota**. Halálát mély megrendüléssel fogadta a tagság, a belügyi vezetés, a hazai-nemzetközi szakszervezeti

mozgalom prominens képviselői. Életútja, munkássága, a közösségbe vetett hite ma is példaképül szolgál a belügyi szerveknél szolgálatot teljesítők számára.

Ágota halálát követően az Országos Választmány a VI. Kongresszus tisztségviselő választásáig **Balázs László** ügyvivőt választja meg **ügyvivő főtitkárrá**.

VII/2. Érdekképviselet, kollektív és egyéni érdekvédelem

A szakszervezet V. kongresszusa utáni időszak nemcsak a szervezeti életben hozott negatív változásokat, hanem az érdekképviseleti, érdekvédelmi munkában is.

A jobboldali kormányváltás során beígért, új érdekegyeztetési rendszer helyett, a polgárinak mondott kormány a korábbi érdekegyeztető fórumokat szétzúzta, a fennmaradókat az eddigiéknél ritkábban, illetve formálisan működtette.

A kormány a szakszervezetek véleményének rendszeres kifejezésre juttatása elé egyre nagyobb akadályokat gördített.

A kormányzati ciklus utolsó szakaszában a kormány hosszú szünet után 2001. február 22-én váratlanul összehívta a **Költségvetési Intézmények Érdekegyeztető Tanácsát (KIÉT)**, amelyen az FRDÉSZ elnöke is részt vett. Az együttműködés eredményeként jelentős mértékben sikerült javítani a büntetés-végrehajtási dolgozók bérhelyzetén.

A kormány és a **SZEFÉSZT** között 2001 tavaszán megkezdődtek a tárgyalások a közszféra bérfelzárkóztatásáról. Az FRDÉSZ-t a két szakszervezet, arra hivatkozással, hogy a kormány csak velük hajlandó bérkérdésben tárgyalni, kizárta az egyeztetésekből.

Szakértői tárgyalások kezdődtek a KIÉT reformjáról és az új közalkalmazotti érdekegyeztető fórum a **Közalkalmazottak Országos Munkaügyi Tanácsa (KOMT)** létrehozásáról, amely 2001 őszén meg is alakult. Azonban az FRDÉSZ nem kapott helyet a munkavállalói oldalon. Még ebben az időszakban újjá alakult a köztisztviselők érdekegyeztető fóruma a **Köztisztviselők Érdekegyeztető Tanácsa (KÉT)**, amely fórumból az FRDÉSZ-t szintén kizárták.

Ezt követően vették fel a kapcsolatot a KÉT munkavállalói oldalán ülő szakszervezeti szövetségek képviselőivel, mely tárgyalásokon kiderült, hogy az FRDÉSZ-t nem kívánják teljes jogkörrel a tárgyalóasztalhoz engedni.

Azzal, hogy a szövetséget kihagyták az újjáalakult KÉT tanácskozásain résztvevő munkavállalói oldalból, továbbá, hogy a kormány (a Hszt. hatálybalépésétől, 1996 szeptemberétől 2002 novemberéig) nem működtette a **Tárcaközi Érdekegyeztető**

Fórumot, kizárták a fegyveres és rendvédelmi szféra érdekképviselői szerveit, és rajtuk keresztül mintegy nyolcvanezer hivatásos jogviszonyban álló munkavállalót abból a lehetőségből, hogy bármilyen módon beleszólhassanak az őket leginkább érintő kérdésekbe, illetményeik alakulásába, foglalkoztatásukat érintő törvények módosításába.

Tárca szinten a **BÉT**, helyi szinten a **RÉT** továbbra is működött. A tárgyalások kimeneteleire egyre erősebben rányomta bélyegét a belügyi szerveknek a költségvetési megszigorításaikból adódó ellehetetlenült pénzügyi helyzete.

Nem a jogosultság, hanem a költségvetés korlátai határozták meg, hogy a rendőri állomány megkapta-e törvényes járandóságát vagy sem.

Az FRSZ eddigi fennállása során bár a helyzet többször is megérett rá, az érdekérvényesítés legradikálisabb eszközét, a nyílt utcai demonstrációt legelső alkalommal, ebben az időszakban kellett igénybe vennie.

1998 végén a Belügyminisztérium háttérintézményeinél jelentős létszámcsökkentést hajtottak végre. Bezárták a belügyi óvodákat, bölcsődéket. Megkezdődtek a tárgyalások a belügyi üdülők privatizálásáról. A közalkalmazottak reálkeresete tovább csökkent. Az FRSZ decemberi figyelmeztető demonstrációján szolidaritást kifejező Belügyi Dolgozók Szakszervezete januártól három másik szakszervezettel együttműködve kezdett akcióba, amelyek egyike sem vezetett eredményre.

Ezt követően **1999. március 13-án** az FRSZ életében mindmáig egyetlen a **Büntetés-végrehajtási Dolgozók Országos Szakszervezeti Szövetségével** és a **Polgári Védelmi Dolgozók Érdekvédelmi Szövetségével** közös szervezésben demonstrációt tartott a Parlament előtt.

A demonstráción közel **2. 500-an** vettek részt, amely során a kormányzat képviselőjének petíció lett átnyújtva.²⁶

A rendőr-demonstráció a közalkalmazottak sanyarú bérhelyzetén mit sem változtatott, a tiltakozás nem váltott ki pozitív eredményeket. Sajnálatos módon az Európai Unióba való csatlakozás előkészítési folyamatában az FRSZ véleményét szinte kizárólag nemzetközi kapcsolatainak útján lehetett ismertté tenni. A társadalom, a közvélemény nem tartotta

²⁶ A petíció mellékelve.

irreálisnak a három szakszervezet követelését. Mind az előkészítés időszakában, mind a demonstráció tartama alatt a közvélemény, a sajtó szimpátiája érzékelhető volt. Ha rövid időszakra is, de a társadalom széles rétege számára ismertekké váltak a Belügyminisztériumban uralkodó állapotok.

Miután egyértelművé vált, hogy sem a kormány, sem a belügyi vezetés nem hajlandó a korábbi szakszervezet-ellenes politikáján változtatni, az FRSZ stratégiát váltott. Az utcai véleménynyilvánítás helyett, a kialakult helyzetről a közvélemény tájékoztatására és az általa képviselt tagság jogos járandóságainak peres úton történő megszerzésére helyezte át a hangsúlyt.

A jogsegélyszolgálatnak köszönhetően 14 jogértelmezési vitából 12-t a bíróságon meg is nyertek. Ennek köszönhetően a kongresszusi ciklus ideje alatt közel kétmilliárd forint elmaradt járandóságot tudtak visszaszerezni a rendőröknek, ami az eltérő státuson foglalkoztatottaknak, a munkaszüneti napon teljesített szolgálat ellentételezésére (távolléti díjra), a visszavont pótlékokra és túlórákra nem fizettek ki.

Az FRSZ vezető testületei, élve a véleménynyilvánítás korlátozás nélküli szabadságával, 1999 végén tájékoztatják a közvéleményt és a politikai közélet szereplőit, miszerint a magyar rendőrség hosszabb ideje egyre mélyülő anyagi, strukturális, vezetési és morális válságban van. A kedvezőtlen folyamatok megállítása érdekében a szakszervezet javasolta, hogy az Európai Unió előírásaival, az európai jogrenddel és joggyakorlattal a magyar rendőrség jelenét meghatározó körülményeit vesse össze, vizsgálják felül, és erősítsék meg a rendőrség politikai befolyástól mentes működésének feltételeit, garanciáit. A törvényhozásnak el kell döntenie, hogy hazánkban hatékony, működőképes, a polgári értékeket nem csak oltalmazó, de azokat polgárként megélő rendőrségre van-e szüksége.

A rendőrök anyagi helyzetét tovább rontotta a Belügyminiszter azon döntése, miszerint az újonnan bevezetésre kerülő szolgálati egyenruha költségeinek egy részét az állománnyal fizettetik ki. Hosszas szakértői egyeztetéseket követően a szakszervezetek elérték, hogy az elvonásra szánt összegek egy részét csökkentsék. Azonban a rendszeresítésre kerülő új egyenruha teljes költségeinek munkáltató általi megfizetését nem tudták kiharcolni.

A kormánynak eltökélt szándékában állt egy egységes közszolgálati törvény kialakítása. Az FRSZ megalakulásától kezdődően minden rendelkezésre álló eszközt felhasznált annak érdekében, hogy a rendőrök foglalkoztatására vonatkozó jogszabályok módosuljanak úgy, hogy ne a katonai, hanem a köztisztviselői rendszerhez közeledjen. Az e körben foglalkoztatottak ne minősüljenek katonának, ne lehessenek katonai bűncselekmények alanyai. Ezen követelés megvalósulásának esélyei az egységes köztisztviselői törvény megalkotási szándékával megnöttek. Sajnálatos módon pénzhíányra hivatkozással a kormány napirendi pontjáról lekerült a törvény megalkotása.

Az egységes közszolgálati törvény elvetését követően az uniós jogharmonizációra hivatkozva 2001 elején felgyorsult a szolgálati törvény és a közszolgálati törvény egyes fejezeteinek a módosítása. A Hszt. új fejezeteként 2001. július 1-jétől hatályba lépett a vagyonyilatkozat tétel, a teljesítmény-értékelés, a vezetői beosztásba történő kinevezés indokolás nélküli visszavonása, az alanyi jogon járó nyelvpótlék, a központi tiszt kar felállítása, a mindenkori ruhapénz %-os meghatározása, valamint a besorolási osztályok szorzószámainak, mintegy 60%-kal történő növelése.

Az illetményemelés két részletben valósult meg. Az új szorzószámokra való beállítás első üteme 70 % volt, majd 2002. január 1-jétől megvalósult a 100%-os beállítás.

A béremelés jelentősen hozzájárult a hivatásos állomány bérpozícióinak a növeléséhez, bár e jelentős emelés sem pótolta az elmúlt időszakban történt elvonásokat.

2002-ben a kormányváltást követően a szakszervezetek nyomására a közalkalmazotti állomány méltatlanul rossz jövedelmi pozícióin a kormány jelentősen javított. Minden idők legnagyobb közalkalmazotti bérfelzárkózására került sor, nagymértékben emelték a besorolási táblájukat, amelyben már meghatározásra került a diplomások minimális illetménye is. Sajnálatos módon az országosan átlag 50%-os közalkalmazotti bérfelzárkózás a belügyi közalkalmazottak részére csak átlag **44,6%**-ban valósult meg.

Több mint öt év elteltével, jogerős ítélettel zárul a Rekvényi kontra Magyarország pere. Miután az **Emberi Jogok Európai Bizottsága** megállapította a szabad véleménynyilvánítás szabadsága megsértésének tényét, Magyarország elmarasztalását követően a panaszt továbbította a strasbourgi **Emberi Jogok Európai Bíróságához**. A bíróság **1999. május 20-án** precedens értékű jogerős ítéletet hozott. A bíróság ugyancsak

megállapította a szabad véleménynyilvánítás szabadsága megsértését, de elutasította Rekvényi László keresetét. Nem foglalt állást abban, hogy tiltható-e a rendőr számára politikai párthoz tartozása. Mindkét testület döntése azért is nagy jelentőségű, mert a panaszt befogadták, plenáris ülésen megtárgyalták, és először fordult elő a bíróság gyakorlatában, hogy az Emberi Jogok Európai Egyezményét aláíró országok egyikének alkotmányát ütközteti az egyezmény tartalmával.

VII/3. Szövetségi kapcsolatok

Hazai

Miután formálissá váltak az országos érdekegyeztető fórumok, az FRSZ megszüntette az **Értelmiségi Szakszervezetek Tömörülésével (ÉSZT)** az együttműködési tagságát.

Az FRSZ továbbra is tagja maradt az **Fegyveres és Rendvédelmi Dolgozók Érdekvédelmi Szövetségének (FRDÉSZ)**. Erőfeszítéseinek ellenére az FRDÉSZ-t a hazai konföderációk kizárták az országos érdekegyeztetésből.

A kormányzati ciklus elején kialakult demonstrációs hangulat időszakában az FRSZ több belügyi szakszervezettel akció-szövetséget kötött, amely alapján egymás akcióit támogatták, egyeztették fellépéseiket, s a már meghirdetett rendezvényekhez közösen csatlakoztak.

Szolidaritásukat kifejezve vettek részt 2001 őszén a **Hivatásos Tűzoltók Független Szakszervezetének** a Parlament előtti demonstrációján, majd decemberben csatlakoztak a **Pedagógusok Demokratikus Szakszervezete** által kezdeményezett országos aláírásgyűjtéshez.

E tárgyalt időszak jelentős eredménye, hogy **2002. november 21-én** megalakult négy tárca (BM, IM, PM, MEH) és 10 szakszervezet részvételével a **Rendvédelmi Szervek Tárcaközi Érdekegyeztető Fóruma (RSZTÉF)**.²⁷

Nemzetközi

Az FRSZ nemzetközi kapcsolata túlnyomórészt a **Rendőrszakszervezetek Európai Tanácsában (CESP)** való részvételre korlátozódott.

²⁷ Az RSZTÉF alapszabálya mellékelve.

A tagszervezetek határ menti együttműködéseinek köszönhetően 2000-től minden évben a szakszervezet delegációja koszorút helyez el a **romániai Aradon** az aradi vértanúk emlékművénél.

Szakítva a korábbi hagyományokkal az FRSZ VI. kongresszusa két részletben került megrendezésre. Először 2002. november 4-6-a között Dobogókőn az új alapszabály és a program elfogadására került sor, majd december 13-án Budapesten megválasztják a tisztségviselőket és elfogadják a kongresszusi határozatokat.

A küldöttek **Pongó Gézát** az FRSZ új főtitkárának választják, míg a lemondott **Lukács Attila** helyére **Dr. Béres Lászlót** választják elnöknek. A kongresszus megválasztotta az új alapszabálynak megfelelően a két főtitkárhelyetteset **Dávid Tibort** és **Dr. Tepliczky Miklósnét**.

2002 végére a hatodik kongresszusra az FRSZ hivatalosan regisztrált taglétszáma: **7.488 fő**.

VIII. Az FRSZ hatodik és hetedik kongresszusa között végzett érdekvédelmi tevékenysége (2002. december 14-től 2005. május 31-ig terjedő időszak)

VIII/1. Szervezeti élet kérdései

A hatodik kongresszuson elfogadott alapszabály gyökeres változást hozott az FRSZ szervezeti felépítésében. Megelőzve a közigazgatás, a rendőrség szervezeti felépítését, kialakításra került a regionalizált szerkezet. A korábban elfogadott 7 közigazgatási régiót, a nagy tagságra tekintettel Budapesten további 1 régióval bővítették, **Budapesti speciális régió** néven. Az **Ügyvivő Testület** a főtitkárból, a két helyettesből, a három tagozattitkárból és a nyolc régióelnökből, összesen **14** főből állt. Az FRSZ vezetése jelentősen bővítette a függetlenített tisztségviselők számát, jelenleg az ÜT-tagok közül **kilencen** főállásban látják el feladatukat. Fokozatosan kialakításra kerültek a régióirodák.

A szervezeti módosítás helyességét igazolta a dinamikus tagságnövekedés, amely 2003-ban plusz **590**, 2004-ben további **621** új belépő tagot jelentett. Ezt a dinamikus növekedési folyamatot kedvezőtlenül befolyásolta a 2004-ben végrehajtott rendőrség korszerűsítési-átszervezési programja. A nyugdíjba vonulási hullám a szakszervezetet sem kímélte, aminek következtében a tagság 2005-re a korábbi évhez képest **339** fővel csökkent.

Az eltelt közel három év alatt sem a **KKI**, sem a **jogsegélyszolgálat** létszáma nem változott, holott az adminisztrációs terhek fokozatos növekedése az irodán dolgozók létszámának további bővítését teszi szükségessé.

2003-tól az FRSZ Kispályás Labdarúgóturna, **Fábián Ágota emlékére megrendezett FRSZ Kispályás Labdarúgó tornaként** kerül megrendezésre. Évenkénti megrendezésére a szakszervezet nagy hangsúlyt fektet.

A szakszervezet fennállásának legnagyobb beruházására vállalkozott azáltal, hogy 2003-ban, majd 2004-ben az ország két ellentétes városában, Harkányban és Hajdúszoboszlón 2-2 luxus apartmant vásárolt a tagság üdültetésére. A már üzemelő harkányi apartmanok 86%-os kihasználtsági mutatója jelzi, hogy a tagok élnek a kedvezményes üdülés lehetőségével. A közel 45 milliós ingatlanvásárlás komoly gazdasági háttérrel biztosít a mindenkori vezetés számára. A kedvező visszajelzésekre tekintettel a vezetés eltökélt szándéka, hogy a kongresszusi cikluson belül újabb két apartman kerüljön megvásárlásra.

Először 2003 nyarán, majd 2004 évben az FRSZ 200-200 gyermek üdültetésében vett részt, amely a szülők és a gyermekek körében nagy meglepetést váltott ki. A sikernek köszönhetően a vezetés 2005 nyarán is megszervezi a gyermeküdültetést.

Hosszas egyeztetést követően 2005. április 11-én aláírásra került az ORFK és az FRSZ megállapodás, amely a szakszervezeti jogok gyakorlását deklarálja. A szakszervezet megalakulása óta ez az első egységbe szerkesztett megállapodás, amely a rendőrségi érdekegyeztetés egységes rendszerét, a szakszervezet munkáltató általi támogatásait, a tagdíjlevonást, a munkaidő-kedvezmény biztosítását, elszámolását, a taglétszám nyilvántartását rögzíti. Ez a dokumentum hosszú távra ad működési alapot az FRSZ-nek, hogy tagsága érdekében még eredményesebben tudjon tovább dolgozni.²⁸

²⁸ Az ORFKFRSZ megállapodás mellékelve.

VIII/2. Érdekképviselet, kollektív és egyéni érdekvédelem

Az FRSZ számára kedvező változás állt be azzal, hogy a 2002. december 20-án új országos érdekegyeztető fórumként alakult **Országos Közszolgálati Érdekegyeztető Tanácsban** (OKÉT) az **FRDÉSZ** által képviselhetette tagságát. Az új érdekegyeztető fórum hatásköre a közalkalmazotti és köztisztviselői jogviszonyra, a rendvédelmi szervek és a honvédség szolgálati viszonyára, az e törvények hatálya alá tartozó mintegy 800 ezer munkavállalóra terjed ki. Az OKÉT célja, hogy intézményes keretet teremtsen a közszolgálatban dolgozókat érintő megállapodások megkötéséhez.

Az FRDÉSZ megalakulásától közel 11 évnek kellett eltelnie, hogy teljes jogú tagként bekerüljön az országos érdekegyeztetés rendszerébe.

Szektoriális szinten tovább működik a **Rendvédelmi Szervek Tárcaközi Érdekegyeztető Fóruma**. Míg tárca szinten a **Belügyi Érdekegyeztető Tanács**, helyi szinten a **Rendőrségi Érdekegyeztető Tanács** működik.

Azzal, hogy az RSZTÉF munkaadói oldalát a kormány képviseli, az érdekegyeztetés súlya a tárca szintű egyeztetésről a szektorális egyeztetésre tevődött át.

A kormány 2003-ban a köztisztviselői illetményalapot a 2002. évi 33. 000 forinton befagyasztotta. A tárcaközi fórumon többszöri egyeztetést követően sem sikerült érdemi előrelépést elérni a hivatásos szolgálati jogviszonyban állók 2003. évi illetményének reálértéken való megőrzése érdekében.

2003 februárjában a BÉT-en megkezdődtek a bértárgyalások. A belügyi vezetés a helyi szerveknél dolgozók számára bevezetni kívánta az illetménykiegészítést (tiszthelyettesnek 6, tiszteknek 8%-ban), míg a területi és központi szerveknél dolgozó hivatásos állományúakat 500 milliós egyszeri juttatásban kívánta részesíteni. Sem a közalkalmazottak, sem a köztisztviselők részére nem tettek bérajánlatot.

Az FRSZ elfogadhatatlannak tartotta az ajánlatot, ezért a 2003. évi bérfelajánlásról szóló megállapodást az FRDÉSZ tagjait alkotó belügyi szakszervezetekkel együtt nem írta alá.

Miután az RSZTÉF-en a tárgyalások eredményre nem vezettek, az FRDÉSZ elnöksége 2003. március 17-én demonstrációs bizottsággá alakult át, majd március 31-e és április 10-e között a Parlament előtt felállított sátrakban 11 napos **figyelmeztető akciót** tartott. A céljaik eléréséhez az állománytól támogató leveleket gyűjtöttek. A beérkezett több ezer

levél április 10-én a Parlament előtt Medgyessy Péter miniszterelnök tanácsadójának átadásra került.

Az FRDÉSZ követeléseként fogalmazódott meg, hogy 2003. július 1-jei hatállyal a rendfokozati szorzószám 0,6-tal kerüljön megemelésre, amely azt eredményezné, hogy a hivatásos állomány reálkereset csökkenést 2003-ban nem szenvedne el.

Az év végéig folytatott tárgyalássorozatok nem vezettek eredményre. A hivatásos állománynak hamar szembesülnie kellett azzal a ténnyel, hogy a 2001. évi Hszt. módosításával bekövetkezett bérnövekményeket követően, ismételt csökkenések várhatóak.

A belügyi közalkalmazottak jelenős létszámát bocsátották el 2003 végére, amelyet kormány határozat írt elő. A belügyi szakszervezetek tiltakoztak a „fűnyíróelv” alkalmazása ellen, majd a minisztérium vezetésével megállapodást írtak alá a csoportos létszámleépítés rendezőelveiről.

2004-ben továbbra sem változott a köztisztviselői illetményalap. Az RSZTÉF-en hosszas tárgyalássorozatot követően megállapodás született a hivatásos állományúak 2004. évi bérfelállítását követően. Ennek alapján a helyi szerveknél dolgozók illetménykiegészítése január 1-jétől 10, illetve 15%-ra nő (tiszthelyettesiszt), míg a területi és központi szerveknél dolgozók illetménykiegészítését 5-5%-kal növelik. Ezzel a megállapodással az RSZTÉF szakszervezetei, mintegy 2,2 milliárd forint plusz költségvetési támogatást tudtak kiharcolni a hivatásosok részére.

Az év elején a közszolgálati sztrájkbizottság és a kormány megállapodást kötött, amely szerint 2004. évben a közzsférában a kormány vállalja az átlagos 6%-os bérfelállítását.

Októberig a belügyi közalkalmazottak átlag 3,8%-os bérfelállításban részesültek. Az FRSZ a BÉT-tárgyalásokon felszólította a minisztérium vezetését, hogy tegyen meg mindent annak érdekében, hogy a közalkalmazottak a fennmaradó 2,2%-os bérnövekményhez az év végéig hozzájussanak. Az ígéretet a mai napig nem követte tett.

A 2005-ös bértárgyalások kezdetére rendelkezésre álltak azok a statisztikai szám adatok, miszerint 2004-ben a Belügyminisztériumban az átlagos bérfelállítás a kormány által ígért 6% helyett csak 5,32%-ban realizálódott. Ez a helyzet a rendőrségnél még rosszabbul alakult, mivel ott az átlag 4,82% lett.

A megelőző évek elhúzódó bértárgyalásaival ellentétben, 2005-ben mindkét fél megegyezési akaratát kimutatva már január első felében sikerült bértmegállapodást kötni.

Az illetményalap és az egyéb személyi juttatások emelésével, ha nem is jelentős, de kiszámíthatóbb béremelésben sikerült az állományt részesíteni.

A kormány eltökélt szándékában állt, hogy a kormányzati ciklus végére megalkotja az egységes közszolgálati törvényt. Ennek előkészítő munkájában az FRSZ jogászai aktívan részt vettek. Jelenlegi állás szerint egyre kisebb a valószínűsége, hogy a törvény 2006-ra bevezetésre kerül.

2003-tól folyamatos átszervezés indult meg a rendőrségen. Megkezdődtek a rendőrség régiónkénti, majd kistérségi átszervezésére irányuló munkálatok. A felső szintű vezetés egyre inkább elbizonytalanodott, amikor azzal kellett szembesülnie, hogy az átszervezésre nem állnak rendelkezésre pénzügyi, humángazdálkodási erőforrások.

A lassulni látszó folyamatokat felgyorsította a Belügyminiszter **2/2004.** számú BM utasítása, amely rendelkezett az ORFK vezetői szintjének csökkentéséről, a Rendészeti Biztonsági Szolgálat, valamint a Nemzeti Nyomozó Iroda létrehozásáról.

Az FRSZ elsőként tiltakozott az ORFK szervezeti korszerűsítésének ilyen gyors és hatékonysági számításokat nélkülöző szervezeti módosítása ellen. A tiltakozás eredményeként az átszervezési folyamatban az FRSZ folyamatosan képviseltette magát, javaslataival igyekezett az általa képviselt tagság érdekeit szolgálni.

Az átszervezés eddig közel másfélmilliárdjába került a rendőrségnek. Ez a folyamat az állományt elbizonytalanította. Az egységes közszolgálati törvény bevezetése körüli ellentmondásos hírek, a nyugdíjrendszer kedvezőtlen módosítási tervei, az egyre romló munkafeltételek következtében százak éltek az átszervezés következtében adódó jogi lehetőséggel, és nyugállományba vonultak.

A rendőrség elveszítette a nagy gyakorlattal, tapasztalattal rendelkező, szakmailag felkészült, idősebb állományának jelentős részét. Pár év leforgása alatt a **40. 160** fős rendőrségi állománytábla szerinti létszám 2004-re **38. 764** fő finanszírozott létszámra, majd 2005. márciusára **37. 311** fő pénzügyi létszámra csökkent.

Az eltelt közel három évben a rendőrség költségvetését folyamatos elvonás jellemezte, amik következtében az FRSZ hangot adott azon aggályának, hogy az elvonások a napi szolgálatteljesítés biztonságos elvégzését veszélyeztetik. Sorozatossá váltak a rendőrök járandóságainak (túlórák, pótlékok) ki nem fizetései. Megszaporodtak az etikai és fegyelmi eljárások számai, amelyek jelentős terhet okoztak a jogsegélyszolgálatnak.

Ez idő alatt az ORFK vezetője 4 megszigorító intézkedés kiadására kényszerült. A 2005 tavaszán a szakmai vezetés először adott nyilvános hangot annak a véleményének, hogy a rendőri szervek működőképességük határán vannak. A rendőrök élet- és munkakörülményeinek folyamatos romlása, a törvényben előírt kötelezettségek elmaradása valamint egyre több épületben balesetveszély kialakulása prognosztizálható.

A helyzetet tovább rontotta az állampolgári jogok országgyűlési biztosa általános helyettesének a rendőrök élet- és munkakörülményeivel kapcsolatban folytatott vizsgálatának ez év elején elkészített megállapításai. Az országos rendőrfőkapitány a feltárt hiányosságok kiküszöbölésére intézkedési tervet fogadott el.

Közel másfél éves bírósági eljárás eredményeként az FRSZ a rendőrséggel szemben megnyerte az úgynevezett „ruhapert”. A bírósági ítélet szerint jogtalanul került elvonásra 2002-ben és 2003-ban a rendőrök ruhapénzéből az újonnan rendszeresített szolgálati egyenruha költségeinek fedezetére személyenként mintegy 65. 000 forint. Az ítéletet követően a rendőrségen 970 millió forint, míg a Belügyminisztériumban összesen közel 1,7 milliárd forint került kifizetésre.

A országgyűlés 2004. február 1-jei hatállyal 8 foglalkoztatási törvényt módosított, amelyekben a 13. havi illetmény kifizetését egységesítette. A módosítást követően a hivatásos, köztisztviselői és közalkalmazotti állomány 2004 évben elesett a 13. havi illetményétől. Az FRSZ az országban elsőként az alkotmánybírósághoz fordult. Beadványában kérte a bíróságot, állapítsa meg, hogy a törvények jogsértő módon kerültek módosításra, és visszamenő hatállyal kerüljön kifizetésre az elmaradt 2004. évi 13. havi illetmény. Ezen kívül közel 1. 200 szolgálati panasz beadására került sor, amelyek elutasítását követően a szakszervezet jogászai a munkaügyi bíróságokon egyéni perekben képviseli a tagságot. Kedvező döntés esetén a Belügyminisztériumnak közel hétmilliárd forintot kell az állománynak visszamenőleg kifizetnie.

VIII/3. Szövetségi kapcsolatok

Az FRSZ a 2004 őszén megrendezésre került közalkalmazotti tanácsi választáson, ágazati szinten elért 26%-os eredményével a reprezentativitás tekintetében megerősítette második helyét a belügyi szakszervezetek között.

Mind a hazai, mind a nemzetközi kapcsolataiban nem következett be változás. Az RSZTÉF létrehozásával erősödött az FRDÉSZ-t alkotó társszakszervezetekkel a kapcsolata, míg nemzetközi szinten a kapcsolatokat kitölti a CESP-ben való részvétel.

IX. Befejezés. A szakszervezet jövőképe, a továbbfejlődés alternatívái

IX/1. Közvélemény-kutatás eredménye

Az FRSZ vezetői úgy gondolták, hogy a IV. kongresszus előtt megkérdezik tagjaikat, hogyan vélekednek a szakszervezet munkájáról. Vállalták, hogy szembenéznek akár a kritikus véleményekkel is. Azért, hogy a kép valóban objektív legyen, a Szakszervezetek Gazdaság- és Társadalomkutató Intézetének munkatársait kérték fel a vélemények megkérdezésére és azok összegzésére. (1998. november 12-én készítette el a Dr. Lux Judit által vezetett munkacsoport.)

Nem volt egyszerű a lekérdezés, a mintához szükséges létszámmal csak többszöri próbálkozás után lehetett találkozni. A kérdezők már az előkészítés szakaszában szembesültek azokkal a problémákkal, amelyek a mindennapok gondjait jelentik a rendőrség hivatásos állományában. Az előzetes tájékozódás, a személyes beszélgetések segítették, hogy a kérdések mögé lehessen nézni, és így megtalálni az összefüggéseket a különböző típusú kérdések és válaszok között.

A Készenléti Rendőrség (ma Rendészeti Biztonsági Szolgálat), a BRFK XIV. Kerületi Rendőrkapitányság, a Kunszentmártoni és a Siófoki városi kapitányságokról **191** főt (155 férfi, 36 nő) kérdeztek meg. A megkérdezettek közül 30 vezető, 161 beosztott volt. Iskolai végzettségüket tekintve 16 fő alap-, 130 fő közép- és 40 fő felsőfokú végzettséggel rendelkezett. (Voltak, akik nem adtak adatot.) A megkérdezettek több mint fele (58%) tagja az FRSZ-nek. Több közülük a férfi, mint a nő. A megkérdezettek nem adtak értékelhető adatot arra nézve, hogy mióta tagjai az FRSZ-nek. A személyes beszélgetéseken úgy fogalmaztak, hogy a kezdetektől tagok. A megkérdezettek többségének nincs tisztsége a szervezetben (89%).

A kérdések három csoport köré gyűjthetők az alábbiak szerint:

1. A szakszervezet ismertsége

- 1.1. Hogy hívják a helyi FRSZ tisztségviselőt? Ki a vezetője az FRSZ-nek?
- 1.2. Van-e lapja a szakszervezetnek?
- 1.3. Tagja-e az Érdekegyeztető Tanácsnak az FRSZ?
- 1.4. Mely szakszervezeti szövetségnek tagja az FRSZ?
- 1.5. Van-e munkahelyén közalkalmazotti tanács?

2. A szakszervezet tevékenysége a munkahelyén

- 2.1. Kapott-e segílyt az FRSZ-től?
- 2.2. Az FRSZ segítségével üdült-e, a jogsegélyszolgálatot igénybe vette-e?
- 2.3. A szakszervezet jogásza segíti-e problémája esetén?
- 2.4. Az FRSZ fellépett a béremelés érdekében?
- 2.5. Van-e munkahelyén kollektív szerződés?
- 2.6. Az FRSZ-nek köszönhető...

3. Érdekvédelem, érdekképviselés

- 3.1. Van-e érdekegyeztetés a BMFRSZ, illetve a kapitányságok és az FRSZ között?
- 3.2. Van-e eredménye a tárgyalásoknak?
- 3.3. Az FRSZ kezdeményezett-e demonstrációt céljai elérése érdekében?
- 3.4. A helyi FRSZ tisztségviselők beleszólhatnak-e a szociális segélyek, az üdülők, a beutalók, a lakásépítési- és vásárlási támogatások elosztásába?
- 3.5. Az FRSZ vezetői megkérdezték a munka- és életkörülményeiről?
- 3.6. Ismeri-e az FRSZ vezetőinek munkáját?
- 3.7. Sorolja fel, milyen jogai vannak az FRSZ tagjainak?
- 3.8. Vett-e részt az FRSZ által szervezett képzésben?

A kutatás összegzése:

A tíz évvel ezelőtt alakult, főleg hivatásos rendőröket tömörítő szakszervezet az induláskor megfogalmazottak szellemében megtartotta függetlenségét. Nem csatlakozott egyetlen konföderációhoz sem, de több szálon kapcsolódik a szakmailag hasonló hivatásos szervezetekhez. Együttműködési pontokat keres az érdekegyeztetés fórumaival, és kiépítette szakmai vonalon is a párbeszédet a munkáltatókkal. Mindezekről valamilyen

formában a tagság értesül. **Az ismerethiány a témát illetően valószínűleg az információ középszinten való elakadásából adódik, továbbá abból, hogy sok esetben nem érzékelik, hogy a vezetés velük, véleményük megismerése után indít akciókat.** Mindenképpen elgondolkoztató, hogy az országos médiákat jelölték meg az egyik legfontosabb információs forrásnak saját szakszervezeti vezetőségük munkájának megismerésében. **A megkérdezettek körének képzésben való minimális részvétele jelzi az egyik lehetséges utat abban az irányban, hogy miképpen lehetne a tagságot ráébreszteni jogaira, illetve kötelességeire is, hogy ő is tegyen valamit helyzetének javítására.** Például szerezzen információkat, s ehhez nem kell sok esetben mást tennie, mint a havi rendszerességgel megjelenő Verébfutárt elolvasni. **Nem szabad azonban figyelmen kívül hagyni azt a válaszokból kirajzolódó jelenséget, hogy a szóbeli, a személyre szóló információkat tartják igazán meghatározónak,** ezért a már létező tájékoztatási rendszert jobban kell működtetni és tartalommal megtölteni. A választott tisztségviselők felelősségét e tekintetben szükséges felébreszteni, hisz nekik van arra lehetőségük, hogy a magasabban történeteket továbbadják a tagságig. Megállapítható az is, hogy a tagság ismeri szervezetét. A szóbeli megnyilatkozásokból úgy tűnik, hogy büszkék is arra, hogy a Független Rendőr Szakszervezetnek a tagjai. A sajátos szakmai érdekvédelmet (hivatásosak, bűnügyiek) kiemelt fontosságúnak tartják.

Azt, hogy csak az utóbbi tíz évben lehetett szakszervezetük, azt is jelenti, hogy értékeli a közös rendezvényeket, amelyekben a kezdeményezőnek az FRSZ-t tartják. A közösség iránti igényt jelzi a családi kirándulások, vagy a rendőrség napja iránti érdeklődés. A közösség erejét jelzi ugyanakkor, hogy a politikai demonstrációban való előzetes felmérésre igen szép számmal jelentkeztek.

A személyes beszélgetések arra is rávilágítottak, hogy a szervezeten belüli más szakszervezettel is toleránsak. **Nagy szerepet tulajdonítanak a nemzetközi kapcsolatnak, mert erősíti őket abban, hogy nincsenek egyedül.** Az is kiolvasható volt a válaszokból, hogy a tíz évvel ezelőtti helyzet az érdekvédelem szempontjából nem változott nagyot. Az első kongresszuson megfogalmazott követelések ma is élők. Pozitív, hogy például a béremelésért, a ruhapénzért való tárgyalásos erőfeszítések ismertek a tagság körében. Ez még akkor is igaz, ha elhangzott negatív megítélés a szakszervezeti munkát illetően.

Ugyanakkor tény, körbejárva a szakszervezeti munka főbb területeit, az azokra adott válaszokból az derült ki, hogy a többség tulajdonképpen ismeri és értékeli a szakszervezet munkáját. Ez egy tízéves múlttal rendelkező, igen sajátos körülmények között tevékenykedő szervezet esetében (szolgálati függelem, költségvetési meghatározottság, hivatásos állomány stb.) nem kis eredmény.

Arra a kérdésre tehát, hogy „szükség van-e szakszervezetre?“, s a fel nem tett kérdésre, hogy „a tíz évvel ezelőtt megálmodott érdekvédelmi szervezet teljesítette-e a hozzáfűzött reményeket?“ a válasz egyértelműen igen volt.

IX/2. Hat érv, hogy miért érdemes szakszervezeti tagnak lenni

1) Először is kollektív jogokat biztosít a tag számára.

A jog bizonyos esetekben magasabb szinten ismer el egy-egy közösséget, mint az egyént. Az egyéni jogalkalmazással szemben a kollektív jogok lényegesebb előnye, hogy előzetesen használhatók nem csak az elszenvedett sérelem után. A munkahelyi közösségeket, azaz a szakszervezeteket megilleti a véleményezési jog, a kifogásolási jog, az egyesülési jog, a kollektív szerződés-kötési jog. Egy jól működő szakszervezet a felsorolt jogokat a tagok érdekében és egyetértésével alkalmazza. A kollektív jog olyan előny a munkavállalók számára, amiért önmagában érdemes szakszervezeti tagnak lenni.

2) Az összefogás jelentősen csökkenti az egyén kockázatát.

A jog biztosítja a munkavállalói szervezetet képviselő tisztségviselők védelmét. A társai érdekeit képviselők sokkal kisebb kockázatot vállalnak, mintha önállóan, egyéni elvárásaikat közvetítenék.

3) Hatékony szakértői háttér igénybevételére nyílik lehetőség.

A kollektív jog is csak akkor ér valamit, ha élni tud vele az adott közösség. Ezért van szüksége olyan speciális szakértelemre, amely a munkáltatókkal folytatott alkudozásban nélkülözhetetlen. Szakértelmen nemcsak a jogi, közgazdasági szakértői háttérrel kell érteni, hanem a szakszervezeti bizalmi, a titkár és valamennyi önként vállalt tisztségviselői feladat ellátójának felkészültségét is.

4) *A tagok számára megfizethetők a terhek.*

A tagoknak a tagdíjhoz való viszonya alapvető kérdés. Az érdekvédelem sokba kerül. Tagdíj fizetésével létrehozható a demokratikusan működő, hozzáértő, független és nyomásgyakorlásra képes, közösségi igényeket is kielégítő, szolgáltatásokat nyújtó szakszervezet.

5) *Munkahelyi közösségek színtere.*

Manapság már több időt töltenek az emberek munkatársaikkal, mint családtagjaikkal. Hagyományainál fogva a szakszervezet sok olyan közösségi feladatot is ellát, amelynek pótlása más módon szinte elképzelhetetlen. A szakszervezetek a munkahelyi közösségi létet jelentősen formálhatja, befolyásolhatja a tagjai igényeinek megfelelően.

6) *Szolgáltatások igénybevételére nyílik lehetőség.*

Szolgáltatás alatt legtöbb embernek még mindig a segélyezés és a kedvezményes üdültetés jut eszébe. A szakszervezeteket minősíti az is, hogy az érdekvédelmen túl milyen más módon tudja segíteni az önhibájukon kívül bajba került tagjait. A szervezett összefogás erre is megoldást jelent.

IX/3. Hogyan tovább, FRSZ?

Visszatérve az alapkérdéshez miszerint ebben az összefonódott politikai, gazdasági közegben hogyan tudja megvetni a lábát egy újonnan alakuló szakszervezet, főleg egy erősen hierarchizált fegyveres testületnél, még egyszer foglaljuk össze a dolgozatban megfogalmazottakat. Mi történt az eltelt 15 év alatt.

A megújuló jogszabályi környezet lehetőséget teremtett az FRSZ számára, hogy a munkavállalók érdekeit szabályozott keretek között képviselje a munkaadókkal szemben. A tagdíjak törvény által garantált bevételével a szakszervezet működése hosszú távra biztosítottá vált. (Melléklet a szakszervezetek működését befolyásoló törvényekről.)

A szakszervezet megalakulását követő 15 évben sikerült egy egységbe szerkesztett megállapodást kötni az ORFK vezetőjével a szakszervezeti jogok biztosításáról.

Az FRSZ hazai és nemzetközi szövetségi tagságán keresztül, az érdekegyeztetési fórumok megkerülhetetlen tagjaként fejtheti ki a tagságával kapcsolatos érdekérvényesítő tevékenységét.

Véleményét nemcsak a tagsága körében propagálja, hanem széles körben kihasználja az írott és elektronikus sajtó, a médiák adta lehetőséget. A rendőrséggel kapcsolatos hírek állandó résztvevőjévé vált, az FRSZ helyzetéből adódóan kendőzetlenül fogalmazhatja meg kritikai véleményét egy-egy kérdésben.

A tagság nem riad vissza a legradikálisabb érdekérvényesítési eszköz, a nyílt utcai demonstráció megtartásától sem, ha az érdekei ezt kívánják.

A folyamatosan növekvő tagság bizonyítékul szolgál a vezetés számára, hogy jó úton járnak.

Az idáig elért eredmények tükrében nyugodtan kijelenthető, hogy a Független Rendőr Szakszervezet intézménnyé vált a Belügyminisztérium, a rendőrség szervezeti egységében. A szakszervezet stabil lábakon áll, formálója a rendőrség mindennapjainak, aktív résztvevője a jövőképek kialakításában.

A jövő szempontjából lényeges szerkezeti átalakításon esett át. Növelte a függetlenített tisztségviselőinek számát, eleget téve annak a tagsági akaratnak, amely szerint a személyes kapcsolattartást tartják az információáramlás elsődleges forrásának.

Az ország uniós tagságával a szakszervezetek számára is új fejezetek kezdődtek. A beszükkült gazdasági lehetőségek, a globalizáció, az állami tulajdonnal, alkalmazottakkal szemben megjelenő, erősödő magántulajdonok, magánalkalmazottak újfajta érdekképviseleti, érdekvédelmi tevékenységet igényelnek.

A kitűzött céloknak reálisaknak kell lenniük. A szélsőséges igényektől mentes, kompromisszumkereső, minden fél részéről a megállapodási szándékot kereső tárgyalási taktika a követendő út. Nem lehet figyelmen kívül hagyni az ország gazdasági teljesítőképességét, a szomszédos országokban bekövetkezett törvényszerűségeket, a közszféra folyamatos zsugorodását. A nemzetközi szövetségesek tapasztalatait folyamatosan figyelemmel kell kísérni, elért eredményeit bátran fel kell használni.

A szakszervezet érdekképviseleti, érdekvédelmi funkcióját egy harmadik funkcióval kell kibővíteni, ami a szolgáltatást jelenti.

A szolgáltatások számát fokozatosan növelni kell. Az FRSZ ezen az úton jól halad. Növelte a tagok kedvezményes vásárlási lehetőségeit a cégekkel kötött szerződések

alapján. Az egyre bővülő üdülőhálózatán keresztül, kedvezményes üdültetésben részesíti tagságát.

Minden eszköz rendelkezésére áll a Független Rendőr Szakszervezet számára, hogy az 1989-ben megfogalmazottak szellemében tovább folytassa érdekvédelmi tevékenységét az elkövetkezendő évtizedekben.

Felhasznált irodalomjegyzék

1. Az FRSZ irattárában felfedezhető kongresszusi iratok, levelezések, átiratok
2. Hogyan tovább, FRSZ? Működőképes rendőrséget akarunk! című kiadvány 2000
3. A rendőrök véleménye a Független Rendőrszakszervezetről, és az érdekvédelemről közvélemény-kutatás 1998
4. Karácsony Szilárd: Munkakönyv KKDSZ Kiadó, Budapest, 2001
5. Dr. Rábaközi András: A szakszervezeti érdekérvényesítés jogi és gyakorlati kérdései a közszolgálat területén KSZSZ Budapest, 1996
6. Acta Humana Emberi jogi közlemények 1998/33. Emberi Jogok Magyar Központja-Közalapítvány MTA, Politikai Tudományok Intézete, MTA Állam-és Jogtudomány Intézete kiadványa
7. Thoma László: A baloldal dilemmája: a szakszervezet (tanulmány) Mozgó Világ 2002/1
8. A munka hada dohog, HVG 2003. november 1.
9. Társadalomkutatók a szakszervezetekről. Turgonyi Júlia szociológus: Szakszervezetek és a szociálpolitika; Dr. Szakács Sándor gazdaságtörténész: Múlt és jelen gazdasága; Tóth András politológus: A szakszervezetek helye politikai rendszerünkben. A BRDSZ 2000 októberében Siófokon elhangzott előadások tartalmából, www.brdsz.hu BRDSZ honlapjáról